

61. לג, א-ב

כ"י

מדה. היא קצת:

ואינה מדה. שהמשנה וגמרא יפים ממנה מפני שתלויין בגירסא ומשתכחים שבימיהם לא היה גמרא בכתב וגם לא היה ניתן לכתוב אלא לפי שנתמעטו הלבבות התחילו דורות [אחרונים] לכתבו:

גמרא. כבר פירשתי למעלה שהוא לתת לב להבין סתימות טעמי המשנה מה הם וכששטים סותרות זו את זו יבין לתרץ שיהיו שתייהן קיימות או לדעת דברי התנאים החלוקים בדבר ונימא הא מני פלוני חכם הוא:

בימי רבי נשנית משנה זו. הא דקתני תלמוד אין לך מדה גדולה מזו לפי שמשרבו תלמידי שמאי וחלל שהיו לפניו שלשה דורות רבו מחלוקות בתורה ונעשית כשתי תורות מתוך עול שעבוד מלכיות וגזירות שהיו גוזרין עליהן ומתוך כך לא היו יכולים לתת לב לברר דברי החלוקים עד ימיו של רבי שנתן הקב"ה לו חן בעיני אנטונינוס מלך רומי כדאמרין בעבודה זרה (דף י.) ונחו מצרה ושלח וקבץ כל תלמידי ארץ ישראל ועד ימיו לא היו מסכתות סדורות אלא כל תלמיד ששמע דבר מפי גדול הימנו גרסה ונתן סימנים הלכה פלונית ופלונית שמעתי משם פלוני וכשנתקבצו אמר כל אחד מה ששמע ונתנו לב לברר טעמי המחלוקת דברי מי ראויין לקיים וסידרו המסכתות דברי נזיקין לבדם ודברי יבמות לבדם ודברי קדשים לבדם וסתם נמי במשנה דברי יחידים שראה רבי את דבריהם ושנאן סתם כדי לקבוע הלכה כמותם לפיכך אמרו בגמרא אין לך מדה גדולה מזו שיתנו לב לטעמי המשנה: **שבקו כולי עלמא מתני'.** מלחזור על גרסת משנתם:

ואזלו בתר תלמודא. לחשוב בסברא: **הדר דרש להו הוי רץ למשנה.** לפי שירא פן ישתכחו המשניות ויחליפו שמות החכמים ובמקום חיוב יאמרו פטור ובמקום אסור יאמרו מותר:

מאי דרוש. מתחילה כשדרש שגמרא גדול: **לעמי פשעם.** עמי דהיינו ת"ח את חטאתם אני קורא פשע שהיה להם לתת לב בטעמי משנתם שיבררו להם על העיקר ולא יורו הלכה מתוך משנה שאינה עיקר: **ולבית יעקב.** שאר העם:

חטאתם. אפילו פשע שלהם אני קורא חטאת: **הוי זהיר בתלמוד.** בגמרא שהוא תירוץ [טעמי] המשניות או אם תשמע דבר משנה מרבך הזהר לשאול טעמיו ומי שנאה:

שגת תלמוד. אם שגית בהוראה בשגת תלמודך שלא ידעת טעם המשנה ונתת בה טעם אחר ומתוך כך דמית לה דין או הוראה שבה לידך ולמדת הימנה שלא כדת שאין הטעם כמו שהיית סבור שאילו ידעת טעם המשנה לא דמית לה מעשה הבא לידך: **עולה זדון.** ענוש אתה עליה כמוזיד שזדון הוא בידך שלא שאלת טעם מרבך:

אלו ת"ח. ששימשו חכמים הרבה ללמדם טעמי משנתם זה בזה וזה בזה שאין הכל בקיאים בשוין:

שנאיכם אלו בעלי משנה. ששונאין בעלי גמרא לפי שבעלי גמרא אומרים על בעלי משנה שהן מבלי עולם כדאמרין במסכת סוטה (דף כב.) התנאים מבלי עולם שמורים הלכה מתוך משנתם:

מנדיכם אלו ע"ה. שת"ח שנואין ומתועבין להן כנדה:

שמה תאמר אבד סברם. של אלו. שהרי כתיב למען שמי יכבד ה' דמשמע שהם אומרים אבל אין הדבר כן:

ת"ל ונראה בשמחתכם. ולא נאמר ואראה בשמחתכם כך אמר הנביא: אני ואחיכם שונאיכם ומנדיכם כולנו נראה בשמחתכם:

והם יבושו. אותם שהם עובדי כוכבים שאינם ממנו ואינן נקראין על שם ישראל יבושו וישראל ישמחו:

תנו רבנן:

"העוסקים במקרא - מדה ואינה מדה. במשנה - מדה, ונוטלין עליה שבר. בתלמוד - אין לך מדה גדולה מזו, ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד"

הא גופא קשיא:

אמרת: "בתלמוד - אין לך מדה גדולה מזו", והדר אמרת: "ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד"!

אמר רבי יוחנן:

בימי רבי נשנית משנה זו.

לג,

שבקו כולא עלמא מתניתין ואזלו בתר תלמודא.

הדר דרש להו: **"ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד"**.

מאי דרוש?

כדדריש **רבי יהודה ברבי אלעאי:**

מאי דכתיב **"הגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם"** (ישעיהו נח, א), **"הגד לעמי פשעם"** - אלו תלמידי חכמים, ששגגות נעשות להם כזדונות. **"ולבית יעקב חטאתם"** - אלו עמי הארץ שזדונות נעשות להם כשגגות.

והיינו דתנן:

"רבי יהודה אומר:

הוי זהיר בתלמוד, ששגגת תלמוד עולה זדון".

דרש **רבי יהודה ברבי אלעאי:**

מאי דכתיב:

"שמעו דבר ה' החרדים אל דברו"⁷³ (ישעיהו סו, ה)? - אלו תלמידי חכמים.

"אמרו אחיכם" - אלו בעלי מקרא,

"שנאיכם" - אלו בעלי משנה.

"מנדיכם" - אלו עמי הארץ.

שמה תאמר פסק סברם ונטל סיכויים?

תלמוד לומר: **"ונראה בשמחתכם"**.

שמה תאמר ישראל יבושו?

תלמוד לומר: **"והם יבושו"** - גוים יבושו, וישראל ישמחו.

הדרן עלך אלו מציאות

⁷³ שמעו דבר ה' החרדים אל דברו אמרו אחיכם שנאיכם מנדיכם למען שמי יכבד ה' ונראה בשמחתכם והם יבושו

מסכת בבא מציעא פרק ג' - "המפקיד"

1. לג, ב

רש"י

מתני'

המפקיד ולא רצה ליטבע.
שבועת שומרים שלא פשע בה
ושלא שלח בה יד שהיה יכול
ליפטר בשבועה זו שהרי אמרו

כו':

למי שהפקדון אצלו. דכיון
דשילם קנה כל תשלומיה
ובגמרא מפרש טעמא:

גמ'

דמקני ליה כפילא. הבעלים
מקנין לשומר כפל העתיד
להשתלם כדאמר לקמן
שבשעה שמסרה לו לשמור על
מנת כן מסרה שאם תגנב

וירצה וישלם יהא כפל שלו:
אימור לא מקנה ליה כפילא.
לא מסרה לו מתחילה על מנת

כן:

דלא נפיש כפלייהו. שאין
באין לידי ארבעה וחמשה
שאינה נוהגת אלא בשור ושה
בלבד:

משנה

המפקיד אצל חברו בהמה או בלים,
ונגנבו או שאבדו:

שילם ולא רצה ליטבע,

שהרי אמרו: שומר חנם נשבע ויוצא.

נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל.

טבח ומכר - משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

למי משלם?

למי שהפקדון אצלו.

נשבע ולא רצה לשלם,

נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל.

טבח ומכר - משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

למי משלם?

לבעל הפקדון.

גמרא

למה ליה למתני: "בהמה", ולמה ליה למתני: "בלים"?

צריכי.

דאי תנא "בהמה" הוה אמינא: בהמה הוא דמקני ליה כפילא, משום דנפיש טירחה לעיולה ולאפוקה,
אבל בלים דלא נפיש טירחיהו - אימא לא מקני ליה כפילא.

ואי תנא: "בלים" הוה אמינא: בלים הוא דמקני ליה כפילא משום דלא נפיש כפלייהו,

אבל בהמה דכי טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אימא לא מקני ליה כפילא.

צריכא.

2. לג, ב - לד, א

רפ"י

מתקיף לה רמי כו'. אמתניתין קא מתמה: והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם. והיאך הקנו לו בעלים כפל זה שעדיין לא נתחייב בו גנב: ואפילו לר' מאיר דאמר. בפ"ג דקדושין (דף סג.): הרי את מקודשת לי על מנת שאתגייר איכא למיגמר מינה מוכר פירות דקל לחבירו עד שלא באו לעולם דאפליגו בה רב הונא ורב נחמן לקמן באיזהו נשך (דף סו.): דעבידי דאתו. גרסינן: מי יימר דמגנבא. שעתיד להיגנב דליקני ליה כפל בשעת מסירה דעל כרחך משעת מסירה בעי לאקנויה שמשכה ממנו על מנת כן: נעשה כאומר לו. בשעה שמסרה לו דקים להו לרבנן דניחא להו לבעלים שיהא בטוח בקרן על מנת שיהא ספק כפל העתיד לבא של שומר והרי היא כמסרה לו על מנת כן שאם תיגנב וישלם לו קרן שתהא פרה קנויה לו משעה שמסרה נמצא למפרע כשגנב הגנב של שומר היתה דפרה כבר היא בעולם: אי הכי. דנמצא שהיתה שלו משעה ראשונה יזכה אף בגיזות וולדות שהיו לה משבאה לביתו דכיון דגנב ורצה וישלם נמצאת שלו למפרע: פסקא. פסקת הדבר בכל אדם שדעתו להקנות כפל אם יבא לכך ואין דעתו להקנות הולדות: נעשה כאומר לו. בשעה שמסרה לו: לכשתגנב ותרצה ותשלמני. אם תשלם לי הקרן: סמוך לגניבתה קנויה לך. שעה אחת לפני גניבתה תהא הפרה קנויה לך והיא כבר היתה בעולם: קושיא דר' זירא. ללישנא בתרא ליכא לאקשווי גיזות וולדות דהא סמוך לגניבתה הוא דאקנייה: א"נ דהוה קיימא באגם. כשגנבה גנב ללישנא בתרא לא קני כפילא דהא סמוך לגניבתה לא היתה בחצירו שתהא חצירו קונה לו ומשיכה ההוא שעתה לא הואי ובמאי נקני וא"ת: תקני לו משיכה ראשונה שמשכה לו על מנת לקנותה שעה הסמוכה לגניבתה הא אמרינן בכתובות בהאשה שנפלו לה נכסים (דף פב.): האומר לחבירו משוך פרה זו ולא תיקני לך אלא לאחר שלשים לא קנה:

[שילם ולא רצה לישוב.

שהרי אמרו: שומר חנם נשבע ויוצא.

נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל.

טבח ומכר - משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

למי משלם?

למי שהפקדון אצלו"74].

מתקיף לה רמי בר חמא:

והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם!

ואפילו לרבי מאיר דאמר: 'אדם מקנה דבר שלא בא לעולם',

הני מילי כגון פירות דקל דעבידי דאתו,

לדא אבל הכא מי יימר דמגנבא,

ואם תמצי לומר: דמגנבא - מי יימר דמשתכח גנב?

ואי משתכח גנב - מי יימר דמשלם? דלמא מודי ומפטור!

אמר רבא:

נעשה כאומר לו: לכשתגנב, ותרצה ותשלמני, הרי פרתי קנויה לך מעכשיו.

מתקיף לה רבי זירא:

אי הכי, אפילו גיזותיה וולדותיה נמי!

אלמה תניא:

"חוץ מגיזותיה וולדותיה!"

אלא אמר רבי זירא:

נעשה כאומר לו: חוץ מגיזותיה וולדותיה.

ומאי פסקא?

סתמא דמלתא, שבחא דאתא מעלמא - עביד איניש דמקני.

שבחא דמגופה - לא עביד איניש דמקני.

איכא דאמרי:

אמר רבא:

נעשה כאומר לו: לכשתגנב, ותרצה ותשלמני, סמוך לגניבתה קנויה לך.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו:

קושיא דרבי זירא.

אי נמי,

דקיימא באגם.

74 כך פרש רש"י. ריטב"א מפרש שהקושיא היא על הצריכותא. וע"ע בפני יהושע

3. לד, א

רס"י

השוכר פרה ונגנבה כו'. אע"פ שהשוכר חייב בגניבה ואבידה מ"מ אם רוצה לשקר ולישבע שנאנסה היה נפטר בשבועה הלכך כי אמר נגנבה וחייב עצמו בקרן נקנה לו הכפל:

"שילם ולא רצה לישבע,
[שהרי אמרו: שומר חנם נשבע ויוצא.
נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל.
טבח ומכר - משלם תשלומי ארבעה וחמשה.
למי משלם?
למי שהפקדון אצלו"].

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
לא "שילם" - שילם ממנו,
אלא כיון שאמר: 'הריני משלם', אף על פי שלא שילם.

תנן:
"שילם ולא רצה לישבע".
"שילם" - אין,
לא שילם - לא!

אימא סיפא: "נשבע ולא רצה לשלם".
טעמא ד"לא רצה",
הא רצה - אף על פי שלא שילם!

אלא מהא ליקא למשמע מינה.

תניא כותיה דרבי יוחנן:
"השוכר פרה מחבירו, ונגנבה, ואמר הלה: 'הריני משלם ואינו נשבע',
ואחר כך נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל לשוכר".

4. לד, א

רס"י

מקנה ליה כפילא. נקנה לו הכפל: כל חיובי ופטורי דארבעה שומרין ילפינן מקראי לקמן בפרק השואל (דף צד:): שומר חנם ישבע על הכל אם לא פשע והשואל משלם את הכל נושא שכר והשוכר פטורין מן האונסין וחייבין בגניבה ואבידה שואל פטור במתה מחמת מלאכה הראויה לה דאמר ליה להכי אושלת לי ולא לאוקמה בכילתא:

וכל הנאה שלו. שהיה עושה בה מלאכתו בלא שום שכר: **בדיבורא.** דהריני משלם:

לא מקני ליה. הבעלים כפל שאין זו שום טובה מוטל היה עליו להניח דעתו שהשאיילה לו חנם: **ללישנא קמא דר"פ.** ודאי לא הוי תיובתא דנימא כיון דטעמא דרב פפא משום דלא הוה למפטר נפשיה דהא מתה מחמת מלאכה לא שכיחא אפ"י קדם ושילם נמי אית ליה לרב פפא דלא קני ליה כפילא ותיקשי ליה הא ודאי ליכא לאותובי דמצי אמר לך אנא אע"פ שאמר הריני משלם אמרי ולא אמרי אע"פ ששילם: **נימא תיהוי תיובתא.** מי נימא דשילם דוקא קאמר תנא דברייתא:

והא מדקתני. תנא דברייתא גבי שוכר ואמר כדאמרינן לעיל תניא כוותיה דר' יוחנן וגבי שואל ושילם בהך דתניא כוותיה דרב זביד:

שיילינהו. בני הישיבה: **לתנאי.** שהיו שונין תוספתא דרבי חייא ותוספתא דרבי אושעיא שהם עיקר כדאמרינן בעלמא (חולין דף קמא.): כל מתניתא דלא מיתניא בי רבי אושעיא ורבי חייא לא תותבוה בי מדרשא:

אמר רב פפא:

שומר חנם, כיון שאמר: 'פשיעתי' - מקנה ליה כפילא, דאי בעי, פטר נפשיה בגניבה.

שומר שכר, כיון שאמר: 'נגנבה' - מקנה ליה כפילא, דאי בעי, פטר נפשיה בשבורה ומתה.

שואל שאומר: 'הריני משלם' - לא מקני ליה כפילא, במאי הוה ליה למפטר נפשיה? במתה מחמת מלאכה, מתה מחמת מלאכה - לא שכיח!

איכא דאמרי:

אמר רב פפא:

שואל נמי,

כיון שאמר 'הריני משלם' - מקני ליה כפילא, דאי בעי פטר נפשיה במתה מחמת מלאכה.

אמר ליה רב זביד:

הכי אמר אביי:

שואל עד שישלם.

מאי טעמא?

הואיל וכל הנאה שלו, בדיבורא לא מקני ליה כפילא.

תניא כוותיה דרב זביד:

"השואל פרה מחבירו ונגנבה,

וקידם השואל ושילם, ואחר כך נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל לשואל".

ללישנא קמא דרב פפא - ודאי לא הוויא תיובתא.

ללישנא בתרא - לימא תיהוי תיובתיה!

אמר לך רב פפא:

מי אלימא ממתניתין?!

דקתני: "שילם", ואוקימנא: באמר, הכא נמי באמר.

מי דמי?!

התם לא קתני 'קידם', הכא קתני: "קידם"!

מאי "קידם"? קידם ואמר.

הא מדקתני: גבי שוכר - "ואמר",

וגבי שואל - "קידם",

שמע מינה: דוקא קתני!

מידי גבי הדדי תניא?!

שיילינהו לתנאי דבי רבי חייא ודבי רבי אושעיא, ואמרי:

גבי הדדי תניין.

5. לד, א-ב

ר"י

ואמרו בניס אין אנו משלמין. לא הספיק לשלם עד שמת: שלמו בניס. והאב לא הספיק לומר הריני משלם עד שמת: דעבד לי נייח נפשי. פעמים רבות עשה לי קורת רוח:

שילם לבניס. מתו הבעלים ונגנבה ואמר השומר לבניס הריני משלם או שילם מהו: שלמו בניס לבניס מהו. דליכא שום צד נייחא נפשא באלו שהם קיימים שלא הם ולא אביהם עשו קורת רוח לאלו ולא אביהם של אלו קיבל קורת רוח מבני השומר:

או דלמא. כיון ששניהם הראשונים הוה להו נייחא נפשא בהדדי קנו כפילא אף בניס מן הבנים:

שילם מחצה. מתחילתו אמר הריני משלם מחצה ולא יותר: מהו. לקנות חצי הכפל:

שאל שתי פרות. אם תימצי לומר לא קני מחצה שאל שתי פרות ונגנבו ואמר הריני משלם אחת ולא אמר מתה מחמת מלאכה:

מהו. לקנות כפל שלה מי אמרינן כיון דפרה שלימה שילם. קנה או דלמא כיון דתרוייהו חד פקדון הוו ואינו משלם את שתיהם לא אקני ליה כפילא שהרי הוא נפסד על ידו:

ושילם לאחד מהם. חלקו חצי דמיה שעליו מהו לקנות חלקו המגיעו מי אמרינן כל הקרן שלו שילם או דלמא בעינן עד שישלם כל הפרה:

ושילם אחד מהם. חצי דמיו שעליו: מהו. שיקנה חצי הכפל מי אמרינן הרי שילם כל המוטל עליו:

שאל מן האשה. פרה של נכסי מלוג שהקרן שלה והפירות לבעל:

ושילם. הפרה לבעל: מהו. לקנות הכפל מי אמרינן כיון דקרן לאו דבעל הוא לאו תשלומין מעליא נינהו ולא קני כפילא או דלמא כיון דאפוטרופוס הוא על הנכסים ואוכל הפירות בעלים הוי עליהו ותשלומין הן:

אשה ששאלה. לצורך קרקע מלוג שלה:

פשיטא. אמר: 'איני משלם', וחזר ואמר 'הריני משלם' - הא קאמר: 'הריני משלם'. לד, ב, אלא, אמר: 'הריני משלם', וחזר ואמר: 'איני משלם' - מאי?

מי אמרינן: מהדר קא הדר ביה, או דלמא:

במלתיה קאי, ודחויי הוא דקא מדחי ליה?

אמר: "הריני משלם", ומת, ואמרו בנאו: "אין אנו משלמין" - מאי?

מי אמרינן: מהדר קא הדר ביה, או דלמא:

במלתא דאבוהון קיימי, ודחויי הוא דקא מדחו ליה?

שלמו בניס - מאי?

מצי אמר להו: כי אקנאי כפילא - לאבוכון דעבד לי נייח נפשי, לדידכו לא, או דלמא:

לא שנא?

שילם לבנים - מאי?

מצו אמרי ליה: כי אקני לה אבונא כפילא - דעבדת ליה נייח נפשיה, אבל אנן לדידן לא, או דלמא:

לא שנא?

שלמו בניס לבנים - מאי?

שילם מחצה - מאי?

שאל שתי פרות, ושילם אחת מהן - מאי?

שאל מן השותפין, ושילם לאחד מהן - מאי?

שותפין ששאלו ושילם אחד מהן - מאי?

שאל מן האשה, ושילם לבעלה - מאי?

אשה ששאלה, ושילם בעלה - מאי?

תיקו.

6. לד, ב - לה, א

רס"י

משביעין אותו. אמתניי קאי
אע"פ שהוא משלם כדקתני
שילם ולא רצה לישבע משביעין
אותו שבעה שאינה ברשותו:

שקל חצי סלע:

פטור. הלוח מן השבועה שאין
כאן הודאה במקצת:

חייב לישבע שכך היה שוה
ומשלם לו דינר שהודה לו:

ושתיים היה שוה. והלוח תובע
את המלוה את יתר דמיו וקא

סבר האי תנא המלוה על
המשכון שומר שכר הוא:

פטור. מן השבועה שאין כאן
הודאה שחייב לו כלום:

ויוציא הלה כו'. ויפסלו:
אחיא. קאי מי נשבע דקתני בה

אילימא אסיפא אחיוב דסיפא:
תיפוק ליה כו'. ולמה ליה למתלי

טעמא בשמא יוציא הפקדון
ויפסלו לעדות ולשבועה:

מאי ארישא. הא רישא פטור
קתני:

אסיפא דרישא. אחיוב דקתני
ברישא קאי:

לשתבע מלוה. שלא היתה שוה
אלא שקל ויטול שקל דכיון

דאיכא שבועה על הלוח מן
התורה אי אתה יכול לפוטרו

בולא כלום ומשום תיקון עולם
שלא יפסל ישראל שקלוה

לשבועה מיניה ושדיוה אמלוה:
איתא לדרב הונא. שהשומר

המשלם דמים נשבע שאינה
ברשותו אמאי חיישינן לשמא

יוציא הא אשתבע:
שיש עדים שנשרפה. דהשתא

לא אשבעינהו שהרי הביא עדים:
טרח ומייתי לה. מחזר ושואל

אחר הנכנסים בביתו וימצא
הגנב:

אמר רב הונא:

משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו.

מאי טעמא?

חיישינן שמא עיניו נתן בה.

מיתבי:

"המלוה את חבירו על המשכון, ואבד המשכון,

ואמר לו: "סלע הלוייתך עליו, שקל היה שוה",

והלה אומר: "לא כן, אלא סלע הלוייתני עליו, סלע היה שוה" -

פטור.

"סלע הלוייתך עליו שקל היה שוה",

והלה אומר: "לא כן, אלא סלע הלוייתני עליו שלשה דינרים היה שוה" -

חייב.

"סלע הלוייתני עליו, שניים היה שוה",

והלה אומר: "לא כן, אלא סלע הלוייתך עליו סלע היה שוה" -

פטור.

"סלע הלוייתני עליו, שנים היה שוה",

והלה אומר: "לא כן, אלא סלע הלוייתך עליו חמשה דינרים היה שוה" -

חייב.

מי נשבע?

מי שהפקדון אצלו,

שמא ישבע זה, ויוציא הלה את הפקדון" (שבועות מג).

אחיא?

אילימא אסיפא?

ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה היא, דהא קא מודי מקצת הטענה!

אלא אמר שמואל:

ארישא.

מאי ארישא?

אסיפא דרישא: "סלע הלוייתך עליו שקל היה שוה",

והלה אומר: "לא כן, אלא סלע הלוייתני עליו שלשה דינרים היה שוה" - חייב.

דשבועה גבי לוח הוא, ואמור רבנן: לשתבע מלוה, שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון.

לה, ואם איתא לדרב הונא, כיון דמשתבע מלוה שאינה ברשותו,

היכי מצי מפיק לה?

אמר רבה⁷⁵:

שיש עדים שנשרפה.

אי הכי,

מהיכא מייתי לה?

אלא אמר רב יוסף:

שיש עדים שננקה.

סוף סוף מהיכא מייתי לה?

דטרח ומייתי לה.

אי הכי, כי משתבע מלוה נמי,

לטרח לוח וליתי!

⁷⁵ גירסת מסורת הש"ס. גירסת הדפוס: רבא. הגהות הב"ח גורס: אמר רבא אמר רב יוסף. ובדפוס וינציאה: רב יוסף.

בשלמא מלוה ידע מאן קא עייל ונפק בביתיה, ואזיל וטרח ומייתי לה.
אלא לזה, מי ידע מאן עייל ונפיק בביתיה דמלוה?!

אביי אומר:

גזירה שפמא יטעון ויאמר לו: "אחר שבועה מצאתיה".

רב אשי אומר:

זה נשבע וזה נשבע,
זה נשבע שאינה ברשותו,
וזה נשבע כמה היה שנה.

והכי קאמר:

מי נשבע תחילה?
מלוה נשבע תחילה,
שפמא ישבע זה, ויוציא הלה את הפקדון.

רב הונא בר תחליפא משמיה דרבא אומר:

רישא דסיפא תיובתא לרב הונא,

"סלע הלוייתי עלי, שתים היה שנה".

והלה אומר: "לא בי, אלא סלע הלוייתי עלי, סלע היה שנה" - פטור.

ואם איתא לרב הונא,

מגו דמשתבע מלוה שאינה ברשותו, לישתבע נמי אגילגול שבועה כמה היה שנה!

אמר רב אשי:

אמרייתה לשמעתיא קמיה דרב כהנא ואמר לי:
תהא במאמינו.

ונהמניה לזה למלוה נמי בהא כמה הוה שנה!

לא קים ליה בגויה.

ונהמניה מלוה לזה, דקים ליה בגויה!

לא מהימן ליה.

ומאי שנא לזה דמהימן ליה למלוה?

ומאי שנא מלוה דלא מהימן ליה ללוה?

לזה מקיים ביה במלוה: "תמות ישדים תנחם" (משלי יא, ג).

מלוה מקיים ביה בלוה: "וסלף בגדים ישדם" (משלי יא, ג).

רפ"י

וזה נשבע. הלוה שהשבעה עליו
נשבע כמה שוה:

מלוה נשבע תחילה. שאינה
ברשותו:

רישא דסיפא. הויא תיובתא
לרב הונא רישא תביעת מלוה
סיפא תביעת לוח רישא דסיפא
דקתני פטור בתביעת לוח:

אגילגול שבועה. דטענה שאין
בה שבועה עם טענה שיש בה
שבועה מגלגלין עליו שבועה
לישבע על שתיהן וגילגול שבועה
דאורייתא היא בקדושין (דף
כז:):

תהא במאמינו. הא דקתני פטור
במאמינו לוח למלוה שאינה
ברשותו:

לא קים ליה בגויה. מימר אמר
לוח לא קים למלוה בגויה
דמשכון דלא נתן דעתו עליו
לדעת דמיו:

מאי שנא כו'. דנקט תנא
למלתיה בהכי שזה נאמן על זה
וזה אינו נאמן על זה:

לוח מקיים במלוה. מקרא זה
תומת ישרים תנחם אם לא
שאדם נאמן וישר הוא לא היו
מעשרין אותו מן שמים שנאמר
תומת ישרים תנחם:

7. לה, א

רַצ"י

כיפי נזמים:
ואייקור. יתר על הדמים שפרע
 לבעלים:
הוה יתיבנא. כשדן דין זה:
ופרקין המפקיד הוה. ובפרק זה
 היינו עוסקין:
ואמרי ליה שילם ולא רצה
לישבע. קתני מתניי דקני כפילא
 והאי נמי שילם וליקני רווחא
 דאייקור:
דשומא הדר. נכסי לוח ששמו
 ב"ד לבעל חוב חוזרין אליו אם
 נותן מעות לבעל חוב כי הכא
 דהדר אפדנא למרה:
דשומא בטעות הוה. דסבור היה
 שאבדו הנזמים והרי לא אבדו:
דהא הוה כיפי מעיקרא. שהרי
 בתחילת השומא היו הנזמים
 בידו ולא היה יודע דאילו היה
 יודע שכן לא שמו לו הטרקלין
 אבל שומא שב"ד שמין על שאין
 לו מעות והוא חייב לו הרי הוא
 כמכר גמור ואינה חוזרת:

ההוא גברא דאפקיד פיפי גביה חבריה.
 אמר ליה: הב לי פיפי!

אמר ליה:
 לא ידענא היכא אותבינהו.

אתא לקמיה דרב נחמן,
 אמר ליה: כל לא ידענא פשיעותא היא, זיל שלים.
 לא שלים.

אזל רב נחמן אגביה לאפדניה מיניה.
 לסוף אישתכח פיפי ואיקור.

אמר רב נחמן:
 הדר פיפי למריהו,
 והדר אפדנא למרה.

אמר רבא:
 הוה יתיבנא קמיה דרב נחמן, ופרקין 'המפקיד' הוה, ואמרי ליה: "שילם ולא רצה לישבע".
 ולא אהדר לי.
 ושפיר עבד דלא אהדר לי.

מאי טעמא?

התם - לא אטרחיה לבי דינא.
 הכא - אטרחיה לבי דינא.

למימרא: דסבר רב נחמן דשומא הדר!

שאני התם: דשומא בטעות הוה,
 דקא הוה פיפי מעיקרא.

8. לה, א-ב

רש"י

אמרין. לבעל חוב שני: **לא עדיפת**. מבעל חוב ראשון שבת מכחו כשם שהוא מחזירה ויטול מעותיו משום ועשית הישר והטוב אף אתה קבל מעותיך מבעלים הראשונים משום ועשית הישר והטוב:

זבנה אורתה כו'. בעל חוב ששמו לו קרקע ומכרה או שנתנה או הוריש: **הני**. אחרונים או לוקח או יורש או מקבל מתנה:

אדעתא דארעא נחות. שיהא קרקע שלהם ולא שיקבלו מעות דאילו בעל חוב אית ביה משום ועשית הישר והטוב דאמרין לא היה לך עליו אלא מעות והרי הן לך אבל אלו קרקע קנו:

ואנסיבא. אפילו לא שמאתן לבעלה בכתובתה להיות נכסי צאן ברזל שהן קנויין לבעל אלא עיכתן לעצמה להיות נכסי מלוג הקרן שלה והבעל אוכל פירות:

בעל. בנכסי מלוג של אשתו: **לוקח הוי**. דין לוקח נתנו בו חכמים הלכך לא מיהדר היכא דשמו לה ואינסיבא ומתה וירשה בעלה כדאמרין זבנה אדעתא דארעא נחות:

ולא מהדרין ליה. היכא דשמו מינה ואינסיבא ומתה וירשה בעלה ובא להחזיר החוב וליטול הקרקע לא מצי למימר יורשה אני דכלוקח שוייה רבנן ולא כיוורש:

האשה שמכרה בנכסי מלוג. להיות הבעל אוכל פירות בחייה וגוף הקרקע יהיה ללוקח לכשתמות ומתה:

בעל מוציא. גוף הקרקע מיד הלוקחות והכי מוקי לה בפרק האשה בכתובות (דף עח:). תקנת אושא בגופה של קרקע לאחר מיתה אלמא כלוקח שויוהו רבנן וא"ל אני לקחתי ראשון דאי כשאר יורש שויוהו רבנן יורש שמכר אביו נכסיו בחייו אין לו יורשה בהן:

באושא התקינו. כשהיתה סנהדרין באושא שגלתה וישבה שם סנהדרי גדולה כדאמרין ברי"ה (דף לא) גבי עשרה מסעות:

אגביה איהו בחובו. לעיל מיהדר גבי שומא כלומר אם לא שמוה ב"ד למלוה על כרחו של לוח וקם ליה מעצמו ולא הטריחו לדין ואמר לו טול קרקע זה בחובך:

מאימתי אוכל פירות. מי ששמו לו ב"ד קרקע בחובו מאימתי היא קנויה לו לאכול פירות:

אדרכתא. לאחר תשעים יום שנפסק הדין דאמרין בפ"ק (דף טו) דב"ד כותבין אדרכתא שטר פסק דין אנכסי לוח שבכל מקום שימצאם משלו יקחם ומוסרין לו השטר:

עדין בחתומיו. מיום שנחתם שטר האדרכתא בב"ד אע"פ שלא בא לידו:

מכי שלמו ימי אכרזתא. אע"פ שבאה אדרכתא לידו ולא מצא נכסים ללוח עד לאחר זמן וכשמצא הוזקק לבא לב"ד ומכריזין שיש כאן קרקע למכור כדאמרין בערכין (דף כא:). ואם בא זה וקיבלה ביותר ממה ששמוה אחרים מוסרין אותה בידו לאחר שכלו ימי הכרזה ובמסכת ערכין מפרש כמה ימים מכריזין בפי שום היתומים (שם) ועד דשלמו הנך יומי הוי פירי דלוח:

אמרין הדרדעי:

שומא - הדר עד תריסר ירחי שתא.

ואמר אממר:

אנא מנהרדעא אנא,

וסבירא לי: שומא - הדר לעולם.

והלכתא:

שומא הדר לעולם,

משום שנאמר: "ועשית הישר והטוב"⁷⁶ (דברים ו, יח).

פשיטא: שמו ליה לבעל חוב, ואזל איהו ושמה לבעל חוב דידיה,

אמרין ליה: "לא עדיף את מגבירא דאתית מיניה".

זבנה, אורתה⁷⁷, ויהבה במתנה,

ודאי הני מעיקרא אדעתא דארעא נחות ולא אדעתא דזוזי נחות.

שמו לה לאשה ואינסיבא, או שמו מינה דאשה ואינסיבא ומתה,

בעל בנכסי אשתו, לוקח הוי - לא מיהדר ולא מהדרין ליה.

דאמר רבי יוסי בר חנינא:

באושא התקינו: האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה, ומתה -

הבעל מוציא מיד הלוקחות.

לה, אגביה איהו בחובו,

פליגי בה רב אחא ורבינא.

חד אמר: הדרה,

וחד אמר: לא הדרה.

מאן דאמר: "לא הדרה", סבר: האי זביני מעליא היא, דהא מדעתא דנפשיה אגביה.

ומאן דאמר: "הדרה", סבר: לא זביני מעליא הוא,

והאי דאגביה מדעתיה ולא אתא לדינא מחמת פיסופא הוא דאגביה.

ומאימת אכיל פירי?

רבה אמר:

מכי מטין אדרכתא לדיה.

אביי אמר:

עדין בחתומיו זכין לו.

רבה אמר:

מכי שלמו ימי אכרזתא.

⁷⁶ ועשית הישר והטוב בעיני ה' למען ליטב לך וזאת וירשת את הארץ הטובה אשר נשבע ה' לאבותיך הגהות הב"ח.⁷⁷

9. לה, ב

כ"י

מתני'

השוכר פרה מחבירו. ועמד
שוכר והשאילה לאחר לעשות
בה ימי שכירותו:
ישבע השוכר. למשכיר:
שמתה כדרכה. ופטור שהשוכר
אינו חייב באונסין: והשואל.
שהוא חייב באונסין משלם
לשוכר:

גמ'

בשבועה. שהוא נשבע
למשכיר:
להפיס דעתו. שלא יאמר פשעת
בה:

משנה

השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר, ומתה בדרך -
ישבע השוכר שמתה בדרך,
והשואל - ישלם לשוכר.
אמר רבי יוסי:
ביצד הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו?
אלא תחזור פרה לבעלים.

גמרא

אמר ליה רב אידי בר אבין לאביי:
מכדי, שוכר במאי קני להאי פרה?
בשבועה,
ונימא ליה משכיר לשוכר: "דל אנת ודל שבועתך,
ואנא משתעינא דינא בהדי שואל!"

אמר ליה:

מי סברת שוכר בשבועה הוא דקא קני לה?
משעת מיתה הוא דקני,
ושבועה, כדי להפיס דעתו של בעל הבית.

10. לה, ב

רפ"י

פעמים שהבעלים. המשכירן

הראשונים:

משלמין. לשוכר זה כמה פרות על פרה זו לפי דברי משנתנו יש שיהו כולם שלו ויש שיעשה בהם ימי שכירותו ויחזירם:

כיצד אגרה מיניה מאה יומי

והדר שיילה מינה תשעין יומי

וכו'. ראובן ששכר פרה משמעון

שיעשה בה מלאכה מאה יום

וחזר שמעון ואמר לו עשה עמי

טובה והשאלני אותה תשעים

יום מן המאה ששכרת ולאחר

תשעים אחזירנה לך לעשות

אצלך י' ימים להשלים המאה

וכן עשה יש כאן דין משנתנו

דתנן השוכר פרה מחבירו

והשאלה לאחר בתוך ימי

שכירותה דמה לי בעלים ומה לי

אחר אם מתה אצל שואל הרי

שוכר פטור בשבועה והשואל

משלם לשוכר חזר ראובן ובא

אצלו ואמר לו השכירנה לי

מתשעים יום שהיא שאולה בידך

ממני ואשתעבד בה שמונים יום

וטול שכרך וכן עשה הרי היא

בחזקת שאילתו על שמעון כאילו

השכירה לאחר שהרי נוטל שכרו

וכל הנאה שלו ואם היתה מתה

אצל ראובן היה ראובן פטור

בשבועה ושמעון משלם לו פרה

אחת ששאל ממנו והוא חייב

באונסים ופרה אחרת לעשות

אצלו עשרה ימים להשלים

המאה חזר שמעון ושאלה ממנו

שבעים יום מן השמונים ששכרה

ממנו על מנת שיחזירנה לו

ויעשה בה עשרה ימים להשלים

השמונים של שכירות השני ואם

היתה מתה בתוך שבעים יום

הללו הרי יש כאן דין השני כדין

הראשון וישבע ראובן שמתה

כדרכה ושמעון השואל משלם לו

ד' פרות שתיים נחלטות לו בשביל

שתי פרות שאולות שהשאלו

ראובן ובפעם זה כאילו מתו

שתיהן שהרי אין פרתו בעין

שהשאלו בראשון דנימא הרי

החזיר לו פרתו וזו שהוא משלם

לו עכשיו בתורת תשלומין באה

לידו והרי יש לו עליו שתי

תביעות על שתי שאילות ושתי

תביעות על שתי שכירות לעשות

אצלו עשרים יום:

מכדי חדא פרה הואי כו'. ולענין

תשלומין נמי לשלם ליה פרה

אחת ותעמוד במקום הראשונה

תחת שתי השאילות ותהא שלו

ואחת ימסור לו לעשות בה

עשרים יום:

מי איתנא לפרה בעינא דנימא

הכי. אילו היתה קיימת היה

פטור לגמרי אלא שיעשה בה

עשרים יום עכשיו שמתה בא

עליו בתורת תשלומין שואל

לשוכר על שתי תביעות: מר בר

רב אשי ס"ל כאתקפתא דרב

אחא מדפתי:

שום שאלה אחת היא. דכיון

חדא פרה הואי אלא שמחמת

שוכר שהשאל הוא בא עליו שני

שאילות פרה אחת אינן אלא

אחת:

אמר רבי יודא:

פעמים שהבעלים משלמין כמה פרות לשוכר.

היכי דמי?

אגרה מיניה מאה יומי, והדר שיילה מיניה תשעין יומי.

הדר אגרה מיניה תמנן יומי, והדר שיילה מיניה שבועין יומי,

ומתה בתוך ימי שאלתה,

דאכל שאלה ושאלה מיחייב חדא פרה.

אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא:

מכדי חדא פרה היא,

עיילה ואפקה: אפקה משכירות ועיילה לשאילה,

אפקה משאילה ועיילה לשכירות!

אמר ליה:

ומי איתנא לפרה בעינא, דנימא ליה הכי?

מר בר רב אשי אמר:

אין לו עליהן אלא שתי פרות,

חדא - דשאלה,

וחדא דשכירות.

שום שאלה אחת היא,

ושום שכירות אחת היא.

דשאלה - קני לגמרי,

דשכירות - עבד בה ימי שכירותיה, ומיהדר ליה למרה.

11. לה, ב - לו, א

רז"י

פעמים ששניהם בחטאת.
אמתניתין קאי השוכר והשואל
נשבעו לשקר ולא כפרו ממון
והרי הן בשבועות ביטוי וקרוב
שלו חטאת כדכתיב בויקרא או
נפש כי תשבע וגו' :

שניהם באשם. אם נשבעו לשקר
והיו נשכרים בשבועתם להקל
פרעון מעליהם כפירת ממון היא
זו וקרוב שבועה שלהם אשם
איל בן ב' שנים דכתיב (ויקרא ה)
והביא את אשמו איל תמים
בערכך כסף (שני) שקלים והוא
אשם גזילות :

נאנסה. ע"י לסטים ונשבעו שכך
אע"פ שהשואל משלם אונסין
משביעין אותו כדרב הונא
שבועה שאינה ברשותו דחיישין
שמה נתן עיניו בה ונשבע
שנאנסה ואינה ברשותו :

שוכר דבין כך ובין כך מיפטר.
מתשלומין קאי בחטאת :

בין כך ובין כך. בין שנשבע באמת
שמתה כדרכה בין שנשבע לשקר
שנאנסה פטר עצמו מלשלם
הלכך אין בשקר זה כפירת ממון
דהא אם הודה על האמת היה
פטר שבועת ביטוי היא
ובחטאת :

שואל דבין כך ובין כך חייב לשלם.
נמצא שלא כפר ממון
בשיקור שבועתו ושבועת ביטוי
קאי בחטאת :

כגון שנגנבה. והשוכר חייב
לשלם לבעלים והשואל ישלם
לשוכר :

ואמרו מתה מחמת מלאכה.
ופטר שואל עצמו בשקר מלשלם
לשוכר והשוכר מלשלם לבעלים :
שמתה כדרכה. ואם הודו על
האמת שוכר פטור ושואל חייב :
שנגנבה. ושניהם חייבין :

ואמרו מתה כדרכה. השוכר
פטר עצמו בשקר אבל השואל
לא נפטר בכך מלשלם :

חיובי מיחייב. לשלם קאי על
שבועתו בחטאת :

מאי קמ"ל. רבי ירמיה משניות
שלימות הן בשבועות המשנה
מחובה לחובה ומפטור לפטור
ומפטור לחובה פטור מאשם
גזילות מחובה לפטור חייב :

אמר רבי ירמיה:

פעמים ששניהם בחטאת,

לוא

פעמים ששניהם באשם,

פעמים שהשוכר בחטאת והשואל באשם,

פעמים שהשוכר באשם והשואל בחטאת.

הא כיצד?

כפירת ממון - אשם.

ביטוי שפתיים - חטאת.

"פעמים ששניהם בחטאת" - כגון שמתה כדרכה, ואמרו: "נאנסה".

שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור - בחטאת,

שואל דבין כך ובין כך חיובי מיחייב - בחטאת.

"פעמים ששניהם באשם" - כגון שנגנבה, ואמרו: "מתה מחמת מלאכה",

דתרוניהו קא כפרי ממונא, דהא מיחייבי וקא פטרי נפשייהו.

"שוכר בחטאת ושואל באשם" - כגון שמתה כדרכה, ואמרו: "מתה מחמת מלאכה",

שוכר דבין כך ובין כך מיפטר פטור - חייב בחטאת,

שואל דמיחייב במתה כדרכה, וקא פטר נפשיה במתה מחמת מלאכה - באשם.

"שוכר באשם ושואל בחטאת" - כגון שנגנבה ואמרו: "מתה כדרכה".

שוכר הוא דמיחייב בגניבה ואבידה, וקא פטר נפשיה במתה כדרכה - באשם,

שואל דבין כך ובין כך חיובי מיחייב - בחטאת.

מאי קא משמע לן?

לאפוקי מדרבי אמי,

דאמר: כל שבועה שהדיינים משביעים אותה - אין חיובים עליה משום שבועת ביטוי.

שנאמר: "או נפש מי תשבע לבטא בשפתיים"⁷⁸ (ויקרא ה, ד)

"מי תשבע" - מעצמה.

קא משמע לן:

דלא כרבי אמי.

⁷⁸ או נפש מי תשבע לבטא בשפתיים להרע או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבועה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם לאחת מאלה

12. לו, א-ב

רפ"י

רב אמר פטור. מכל מה שהיה נפטר אם שמרה הוא עצמו: **חייב** אפי' באונסין: **ולא מיבעיא כו'.** דפטור מן האונסין ואין לך לומר פשיעה היא זו שמסרה לאחר: **מרייהו.** פשוטייר בלע"ז: **מאן דחזא.** אחד מן התלמידים ששמע מפיו דפטריה סבר שומר שמסר לשומר כו': **הוּוּ מפקדי לה.** דלא מצו אמרי ליה אין רצוננו שיהא בידה: **להא שמעתא.** דר' יוחנן רביה: **אי הכי לבעלים בעי לשלומי.** שואל שהם השאילה לו: **דאמרי ליה.** בעלים לשוכר: **לדעתך.** כרצונך אם תרצה להשאילה לו ימי שכירותך אין אנו מקפידין הלכך הוא השאילה והבעלים אין יכולין לומר אין רצוננו: **מסרן לבנו כו'.** או שמסרן לבנו ולבתו הקטנים: **בפניהם.** בפני אותם הקטנים שלא יצאו לחוץ ויאבדו המעות:

אתמר:
שומר שְׁמֹסֵר לְשׁוֹמֵר:
רב אמר:
פטור.
ורבי יוחנן אמר:
חייב.

אמר אביי:
לטעמיה דרב, לא מבעיא שומר חנם שְׁמֹסֵר לְשׁוֹמֵר שְׂכָר, דְּעֲלוּי עֲלִיָּה לְשִׁמְיָתוֹ, אֶלָּא אֶפְיֵלוֹ שׁוֹמֵר שְׂכָר שְׁמֹסֵר לְשׁוֹמֵר חָנָם, דְּגִרְוֵי גִרְעָה לְשִׁמְיָתוֹ - פְּטוֹר.

מאי טעמא?

דהא מסרה לְבִן דְּעֵת.

ולטעמיה דרב יוחנן,
לא מבעיא שומר שְׂכָר שְׁמֹסֵר לְשׁוֹמֵר חָנָם דְּגִרְוֵי גִרְעָה לְשִׁמְיָתוֹ, אֶלָּא אֶפְיֵלוֹ שׁוֹמֵר חָנָם שְׁמֹסֵר לְשׁוֹמֵר שְׂכָר, דְּעֲלוּי עֲלִיָּה לְשִׁמְיָתוֹ - חֵיִב. דְּאָמַר לִיה: אֵין רְצוֹנִי שְׂיֵהָא פְּקֻדוֹנִי בִיד אַחַר.

אמר רב חסדא:
הא דרב לאו בפירוש אתמר אלא מקללא.

דהנהו גינאי, דכל יומא הוּוּ מפקדי מרייהו גבה דההיא סבתא. יומא חד אפקדינהו לגבי חד מינייהו, שמע קלא בי הלולא נפק אזל. אפקדינהו לגבה דההיא סבתא, אדאזל ואתא - אגנוב מרייהו. אתא לקמיה דרב ופטריה, מאן דחזא סבר: משום שומר שְׁמֹסֵר לְשׁוֹמֵר - פְּטוֹר. ולא היא, שאני התם: דכל יומא נמי אינהו גופייהו גבה דההיא סבתא הוּוּ מפקדי להו.

יתיב רבי אמי וקאמר לה להא שמעתא.
איתיביה רבי אבא בר ממל לרבי אמי:
"השוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה בדרבה - ישבע השוכר שמתה בדרבה, והשואל משלם לשוכר".
ואם איתא, לימא ליה:
"אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר!"

אמר ליה:
הכא במאי עסקינן:
בשנתנו לו הבעלים רשות⁷⁹ להשאיל.

אי הכי,
לבעלים בעי לשלומי!

דאמרו ליה: לדעתך.

מתיב רמי בר חמא:
"המפקיד מעות אצל חבירו, צדדן והפשילו לאחוריו, מסרו לבנו ובתו הקטנים, ונעל בפניהם שלא נראוי - חייב,

⁷⁹ ע"פ מסורת הש"ס

רפ"י

על דעת אשתו ובניו. על דעת שהנפקד מוסרו לאשתו ובניו הגדולים ואין יכולין לומר אין רצוננו כו':

דיקא נמי. דהאי דגדולים פטורין דוקא בניו נקט ולא אחרים:

דא"כ. דלאחרים נמי גדולים פטור ליתני או שמסרן לקטנים סתמא:

בשבועה. שלא פשע בה: **האיך לא מהימן לי.** ואני אומר שישנה בידו או אכלה או פשע בה:

שלא שומר נדרך השומרים (בבא מציעא מב.).

טעמא ד"קטנים", הא גדולים - פטור.

אמאי? נימא ליה: "אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר!"

אמר רבא:

לוב, כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד.

אמרי נהרדעי:

דיקא נמי, דקתני: "**או שמסרן לבנו ובתו הקטנים - חייב**".

הא: לבנו ולבתו הגדולים - פטור.

מכלל דלאחרים, לא שנא גדולים ולא שנא קטנים - חייב,

דאם כן, ליתני 'קטנים' סתמא,

שמע מינה.

אמר רבא:

הלכתא: שומר שמסר לשומר - חייב,

לא מבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם, דגרועי גרעה לשמירתו,

אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר - חייב,

מאי טעמא?

דאמר ליה: "את מהימנת לי בשבועה, האיך לא מהימן לי בשבועה".

13. לו, ב

רש"י

פשע בה. שלא נעל בפניה כראוי :
ויצאת לאגם. מקום שאינה משתמרת
 שם אצל זאבים ולא אצל גנבים ומיהו
 לא אכלוה לא זאבים ולא גנבים :
ומתה. דהוי תחילתו בפשיעה שמא
 יטרפוה זאבים וסופו לא אבדה
 באותה פשיעה אלא בדבר שהוא
 אונס :

לא מיבעיא למי"ד. לקמן בפרקין (דף
 מב.) גבי ההוא דאיתב זוזי דפקדון
 בצריפא דאורבני דהויא פשיעותא
 לגבי נורא ונטירותא לענין גנבי
 ואיגנוב וגניבה לגבי שומר חנם אונס
 הוא :

אלא אפילו למי"ד פטור הכא חייב.
 דהתם ליכא פשיעותא אלא לענין
 נורא אבל הכא איכא למימר בפשיעה
 מתה שאם היתה בבית לא מתה
 ויצאתה לאגם היא פשיעת מיתתה
 דשמא הבל המצוי באגם קטלה :
מה לי הכא כו'. אבל התם גבי זוזי אם
 שמרם כהלכתם דקי"ל (שם) כספיהם
 אין להם שמירה אלא בקרקע לא
 נגנבו ואע"ג דקי"ל בצריפא דאורבני
 אין דרך גנבים לבקש שם מעות ואונס
 הוא מיהו ע"י שלא שמר כדן
 שמירתם אבדו אבל פרה זו אם היתה
 בבית נמי היתה מתה :

דאיגנבה גנב מאגם. שזהו דבר שהוא
 פשיעה אצל יציאתה לאגם אע"פ
 שסופה מתה בי גנב חייב ולא אמר אי
 הוה בבית שומר נמי הוה מתה :

מי"ט. משעת גניבה היא אבודה מן
 הבעלים דאי נמי שבקה מלאך המות
 בי גנב הוה קיימא הלכך החיוב בא לו
 על שעת הגניבה :

הא דאיתביה ר' אבא. לעיל מהשוכר
 פרה והשאיילה לאחר לימא אין רצוני
 כו' :

ושני ליה בשנתנו לו הבעלים רשות.
 מאי דוחקיה לשנויי הכי נימא ליה
 אם אירע בה אונס אחר דמצינו
 למימר אם היתה בבית לא נאנסה
 היה חייב אבל זו מתה כדרכה מלאך
 המות נמי בבית שוכר קטיל לה
 ומדלא שני ליה הכי שמעינן למי"ד
 תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב
 לא שני אונס מלאך המות משאר
 אונסין :

לדידכו. דאמריתו טעמא דשומר
 שמסר לשומר חייב משום אין רצוני
 איכא לאותובה לההיא ומאי דניחא
 ליה לרבי אמי שני ליה אנא לא
 סבירא לי לא אתקפתא ולא שינויא
 דלדידי דאמרי לעיל טעמא משום
 דלא מהימן ליה בשבועה ליכא
 לאותובה כלל שהרי שוכר עצמו נשבע
 לו כדתנן ישבע השוכר שמתה
 כדרכה :

העלה לראשי צוקין. שומר שהעלה
 לראשי הרים חדים ומשופעים ונפלה :
אין זה אונס. אלא פשיעה דדרכה
 ליפול :

הא מתה כדרכה. בראש הצוק :
פטור. דהוי סופו באונס :

אורא. צינה :
אובצנא. עייפות טורח המעלה :

למרעה שמן טוב. דדרך הרועים
 להעלות שם בהמות לרעות :

לתוקפה. להחזיק בה שכן דרך
 הרועים :

עלתה. מאליה :
שתקפתו. על כרחו ועלתה ולא יכול
 להחזיק בה שחוקה היתה ממנו :

אתמר:

פשע בה ויצאת לאגם, ומתה כדרכה.

אביי משמיה דרבה אמר: חייב.

רבא משמיה דרבה אמר: פטור.

"אביי משמיה דרבה אמר: חייב" - כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא.

לא מבעינא למאן דאמר: 'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' - חייב, דחייב,

אלא אפילו למאן דאמר: 'פטור', הכא חייב.

מאי טעמא?

דאמרין: הבלא דאגמא קטלה.

"רבא משמיה דרבה אמר: פטור" - כל דיינא דלא דאין כי האי דינא לאו דיינא הוא.

לא מיבעיא למאן דאמר: 'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' - פטור, דפטור,

אלא אפילו למאן דאמר: 'חייב', הכא פטור.

מאי טעמא?

דאמרין: מלאך המות, מה לי הכא ומה לי התם?

ומודי אביי - דאי הדרא לבי מרה ומתה - דפטור.

מאי טעמא?

דהא הדרא לה וליכא למימר הבלא דאגמא קטלה.

ומודי רבא - כל היכא דאיגנבה גנב באגם ומתה כדרכה, בי גנב דחייב.

מאי טעמא?

דאי שבקה מלאך המות, בביתה דגנבא הוה קיימא.

אמר ליה אביי לרבא:

לדידך דאמרת: "מלאך המות, מה לי הכא ומה לי התם?",

האי דאיתביה רבי אבא בר ממל לרבי אמי, ושני ליה: בשנתנו לו בעלים רשות להשאיל,

ולימא ליה: מלאך המות, מה לי הכא ומה לי התם!

אמר ליה:

לדידכו דמתניתו: "אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר",

איכא לאותבה לההיא,

לדידי דאמינא: "אנת מהימנת לי בשבועה והאיך לא מהימן לי בשבועה" -

ליכא לאותבה כלל.

מתיב רמי בר חמא:

"העלה לראשי צוקין ונפלה - אין זה אונס, וחייב" (בבא מציעא צג:).

הא מתה כדרכה - הרי זה אונס, ופטור.

ואמאי?

לימא ליה: אורא דהר קטלה,

אי נמי אובצנא דהר קטלה!

הכא במאי עסקינן:

שהעלה למרעה שמן טוב.

אי הכי, נפלה נמי!

שהיה לו לתוקפה, ולא תקפה.

אי הכי, אימא רישא: "עלתה לראשי צוקין ונפלה - הרי זה אונס",

איבעי ליה למיתקפה!

לא צריכא שתקפתו ועלתה, תקפתו וירדה.

14. לו, ב - לז, א

רס"י

אף בראשונה. בשילם ולא רצה לישבע כיצד זה נותן לתוך כיסו כפילו של זה אלא יחזיר הכפל לבעלים:

שכבר שילם. קודם שנמצא הגנב וקנה כפל כדאמר מעיקרא אדעתא דהכי אתאי לידיה:

"אמר רבי יוסי:

ביצד הלה עושה סחורה בפרתו [של חבירו? אלא תחזור פרה לבעלים"].

אמר רב יהודה אמר שמואל:
הלכה כרבי יוסי.

אמר ליה רב שמואל בר יהודה לרב יהודה,
אמרת לן משמיה דשמואל:
לז, א חלוק ה'יה רבי יוסי^א אף בראשונה.

הלכה כמותו או אין הלכה כמותו?

אמר ליה:
חלוק ה'יה רבי יוסי אף בראשונה,
והלכה כמותו אף בראשונה.

אתמר נמי,
אמר רבי אלעזר:
חלוק ה'יה רבי יוסי אף בראשונה,
והלכה כמותו אף בראשונה.
ורבי יוחנן אמר:
מודה ה'יה רבי יוסי בראשונה, שקבר שילם.

"שילם" - אין,
לא שילם - לא?
והאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
לא "שילם" - שילם ממש,
אלא כיון שאמר: 'הריני משלם', אף על פי שלא שילם!

אימא:
מודה ה'יה רבי יוסי בראשונה, שקבר אמר 'הריני משלם'.

15. לז, א

רז"י

מתני'

שהודה מפי עצמו. הואיל והודה מפי עצמו ובגמי מפרש טעמא מה הוא:
 זה אומר מאתיים שלי. לאחר זמן כשבאו ליטול פקדונן:
 מה הפסיד הרמאי. אם כן לא יודה לעולם על האמת:
 מתוך הגדול. ישברנו:

גמ'

מספיקא מפקי' ממונא. דקתני נותן לזה מנה ולזה מנה:
 ולא אמרינן. כשזה תובע וזה אומר איני יודע אם לך אם לחברך אוקי ממונא בחזקת נתבע זה שלא נפסידנו ממונו ויהא מונח עד שיבא אליהו:

משנה

אמר לשנים: "גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם",
 או: "אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא" -
 נותן לזה מנה ולזה מנה,
 שהודה מפי עצמו.

שנים שהפקידו אצל אחד,
 זה מנה, וזה מאתיים.
 זה אומר: "שלי מאתיים",
 וזה אומר "שלי מאתיים".
 נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו.
 אָמַר רַבִּי יוֹסֵי:
 אִם בֵּן מַה הַפְּסִיד הָרַמָּאִי?
 אֲלָא: הַכֵּל יֵהָא מוֹנַח עַד שְׂיָבֵא אֵלֵיהּוּ.

וכן, שני בלים,
 אחד יפה מנה, ואחד יפה אלף זוז,
 זה אומר: "יפה שלי",
 וזה אומר: "יפה שלי",
 נותן את הקטן לאחד מהן, ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני,
 והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו.
 אָמַר רַבִּי יוֹסֵי:
 אִם בֵּן מַה הַפְּסִיד הָרַמָּאִי?
 אֲלָא, הַכֵּל יֵהָא מוֹנַח עַד שְׂיָבֵא אֵלֵיהּוּ.

גמרא

אלמא: מספיקא מפקינן ממונא,
 ולא אמרינן: אוקי ממונא בחזקת מריה.

ורמינהי:

"שנים שהפקידו אצל אחד, זה מנה וזה מאתיים,
 זה אומר: "שלי מאתיים",
 וזה אומר: "שלי מאתיים".
 נותן לזה מנה,
 ולזה מנה,
 והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו!"

אמר ליה:

פקדון אגול קא רמית!?
 גול דעבד איסורא - קנסוהו רבנן,
 פקדון דלא עבד איסורא - לא קנסוהו רבנן.

ורמי פקדון אפקדון,
 ורמי גול אגול.

"פקדון אפקדון" -

דקתני רישא:

"או: "אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה, ואיני יודע איזה הוא" -
 נותן לזה מנה ולזה מנה".

ורמינהי:

"שנים שהפקידו [אצל אחד,
 זה מנה, וזה מאתיים.

רַש"י

רישא. דחד גברא הפקיד אצלו והוה ליה כשנים שהפקידו אצלו בשני כריכות כלומר זה שלא בפני זה דה"ל למידק מי הפקיד אצלו מנה ומי מאתים:

סיפא. שהפקידו לו שניהם זה בפני זה ה"ל כמי שנאמנים זה על זה להפקיד שני פקדונותם בצרור אחד דלית ליה למידק מה יש לזה בתוכו ומה יש לחבירו ואע"ג דלא כרך אחד הוה מיהו כיון שהפקידו זה בפני זה גילו דעתן שלא חשדו זה את זה לומר שמא חבירו יתבע המאתים:

ומתני' דהכא ממאי דר"ט היא. דתקשי לך דלמא ר"ע היא דפליג נמי בההיא ואומר לא זו הדרך מוציאנו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד:

דקתני עלה דההיא כו'. אלמא מודה ר"ט בהא ומה שנא: **ומשנינן התם דקתבעי ליה.** והוא אין חפץ ליתן אלא מן הדין ומספיקא לית לן לחיוביה לכל חד וחד:

הכא בבא לצאת ידי שמים. מאליו בא לימלך מה יעשה ולא יענש דהשתא ודאי אמרינן ידי שמים לא יצאת עד שתתן לשניהם שאם תהא מונחת עד שיבא אליהו נמצא הנגזל מפסיד על ידך:

דיקא נמי. דטעמא דמתני' בבא לצאת ידי שמים מן העונש ולא מן הדין מדתלי טעמא בהודה מפני עצמו שלא היה אדם תובעו כלום משמע שהוא בא לימלך:

זה אומר: "שלי מאתים", וזה אומר: "שלי מאתים".
נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו"!

אמר רבא:

רישא - נעשה כמי שהפקידו לו בשני כריכות, דהנה ליה למידק.

סיפא - נעשה כמי שהפקידו לו בכרך אחד, דלא הוה ליה למידק.

גגון דאפקידו תרין יהו בהדי הדדי בחד זימנא,

דאמר להו: "אנת גופייכו לא קפדיתו אהדדי, אנא קפידנא"?

ורמי גזל אגזל -

קתני הכא:

"אמר לשנים: "גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם",

או: "אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא" -

נותן לזה מנה ולזה מנה".

ורמינהי:

"גזל אחד מחמשה, ואינו יודע איזה מהו גזל,

זה אומר: "אותי גזל",

וזה אומר: "אותי גזל",

מניח גזילה ביניהם ומסתלק,

דברי רבי טרפון" (יבמות קיח:).

אלמא: מספקא לא מפקין ממונא,

ואמרינן: אוקים ממונא בחזקת מריה!

וממאי דמתניתין דהכא רבי טרפון היא?

דקתני עלה דההיא:

"מודה רבי טרפון:

באומר לשנים: "גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם" -

שנותן לזה מנה ולזה מנה".

התם - דקא תבעי ליה,

הכא - בבא לצאת ידי שמים.

דיקא נמי:

"נשהוזה מפי עצמו".

שמע מינה.

16. לז, א-ב

רפ"י

והלה מה טוען. לכל אחד דקתני מניח גזילה ביניהם ומסתלק: צווח. אמר לכל אחד איני מכירך:

[גזל אחד מחמשה, ואינו יודע איזה מהן גזל,

זה אומר: "אותי גזל",

וזה אומר: "אותי גזל" -

מניח גזילה ביניהם ומסתלק,

דברי רבי טרפון] (יבמות קיח:).

אמר מר:

"התם דקא תבעי ליה".

והלה מה טוען?

רב יהודה אומר רב:

הלה שותק.

רב מתנה אומר רב:

הלה אצונת. לזב

מאן דאמר: "הלה צונח",

אבל שתיקה - פהודאה.

ומאן דאמר: "הלה שותק",

שתיקה דהקא - לאו פהודאה הוא,

מצאי אומר ליה: "האי דשתיקי לכל חד וחד, דאמינא: דלמא האי הוא.

17. לז, ב

רס"י

ושקלי ליה כולהו ואזלי. נמצא זה מוציא מידו כדי להפסיד הנגזל עולמית:

והא"ר אבא בר זבדא ספק הינוח. מצא דבר שאין בו סימן בצד מקום שמשותמר קצת דלא שכיחי אינשי דאזלי ויש לספוקי שמא מדעת הונח שם לגניזה: לכתחלה לא יטלנו. המוצאו שכשיבא בעליו לא ימצאנו וסימן אין בו שיכריז לפיכך יניחנו זה ובעליו יבא ויטלנו וכל שכן לודאי הינוח כדתנן (לעיל דף כה:): מצא כלי באשפה מכוסה לא יגע בו:

ואם נטל לא יחזיר. ואם בא אחר ואמר שלי הוא וסימן אינו נותן בו לא יחזירנו שמא אינו שלו וסוף הבעלים לבוא ויביא עדים שהניחו שם לפיכך יהא מונח ביד זה עד שיבא אליהו דהאי לא יחזיר לא שיהא שלו קאמר דהא מעיקרא באיסורא אתא לידיה אם הינוח הוא אלמא מידי דמספקא לן דמאן נינהו צריך להניחו ביד מי שהוא עד שיתברר הדבר:

אמר רב ספרא ויניח. הא דקתני מסתלק לאו דלישקלו אינהו וליזלו ולא שיוציאנה מידו אלא תהא מונחת בידו עד שיתברר הדבר והאי מסתלק סילוק הדין הוא ויניח גזילה בפניהם בבי"ד ויאמר בררו של מי הוא ויטול ומסתלק מן הדין והגזילה יניח בידו עד שיבא אליהו:

אמר מר:

"מניח גזילה ביניהם ומסתלק".

ושקלי לה פולהו ואזלי?

והאמר רבי אבא בר זבדא אמר רב:

כל ספק הינוח, לכתחילה לא יטול, ואם נטל לא יחזיר!

אמר רב ספרא:

ויניח.

18. לז, ב

רס"י

לא זו הדרך. סיפא דגזל אחד מחמשה הוא ביבמות (דף קיח):
נפל הבית עליו ועל אמו. ואין יודע איזה מת ראשון והיו לאמו נכסים מבית אביה:
יורשי האם. משפחת בית אביה אומרים לקרובי הבן ממשפחת אביו הבאים לירש את הבן:
הבן מת ראשון. ולא ירש את אמו להורישי אתכם נכסים אלא הבן מת ראשון ואחר כך מתה אמו ואנו יורשים אותה (נכסיה):
ויורשי הבן אומרים האם מתה ראשונה. וירשה בנה ואחריה מת הבן ואנו יורשין אותו:
אלו ואלו. ב"ש ובי"ה שנחלקו בנפילות אחרות בפרק מי שמת שבי"ש אומרים יחלקו ובית הלל אומרים נכסים בחזקתן כאן מודים שיחלקו:
אמר ר"ע מודה אני בזה. אע"פ שאני משל ב"ש ואומר בשאר הנפילות יחלקו בזו אני מודה לבי"ה שהנכסים בחזקתן ופליגי אמוראי בחזקת מי והתם מפרש טעמא. שמא ושמא שניהם מכח שמא באים הלכך נכסים בחזקתן:
הכא ברי ושמא. כל אחד ואחד אומר אותי גזל היינו טענת ודאי וזה אומר איני יודע וברי עדיף משמא:
עלה דההיא. דגזל אחד מחמשה:
חדא דלא קתני. מתני' תובעין אותו דלא קתני אותי גזל:
ה"ג ועוד הא תני ר' חייא זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע. ולא גרסינן יחלקו והכי פירושו ועוד הא תני רבי חייא להך מתניתא דגזלתי את אחד מכס בתוספתא דיליה ותני לה הכי אמר לשנים גזלתי אחד מכס ואיני יודע איזהו זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע נותן לזה מנה כו' כדקתני במתני' אלמא בשמא ושמא עסקין:

[גזל אחד מחמשה ואין יודע מאיזה גזל, כל אחד אומר: "אותי גזל". מניח גזילה ביניהן, ומסתלק, דברי רבי טרפון. רבי עקיבא אומר: אין זו דרך מוציא מידי עבירה, עד שישלם לכל אחד ואחד"] (יבמות קיח):

אמר ליה אביי לרבא: מי אמר רבי עקיבא: "לא זו הדרך מוציאנו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל חד וחד", אלמא מספיקא מפקינן ממונא ולא אמרינן: "אוקים ממונא בחזקת מריה".

ורמניה:

"נפל הבית עליו ועל אמו, יורשי הבן אומרים: האם מתה ראשונה, ויורשי האם אומרים: הבן מת ראשון - אלו ואלו מודים שיחלקו. ואמר רבי עקיבא:

מודה אני בזו שהנכסים בחזקתן" (בבא בתרא קנה):

אמר ליה:

התם - שמא ושמא.

גזל אחד מחמשה" - ברי ושמא.

והא מתניתין דהכא: "אמר לשנים: גזלתי לאחד מכס מנה" - דשמא ושמא הוא, וקתני: "נותן לזה מנה ולזה מנה!"

וממאי דרבי עקיבא היא?

דקתני עלה דההיא:

"מודה רבי טרפון:

באומר לשנים: "גזלתי לאחד מכס מנה ואיני יודע איזה מכס" -

[שנותן לזה מנה ולזה מנה"]

למאן מודה?

⁸⁰ לרבי עקיבא בר פלוגתיה.

וממאי דשמא ושמא הוא?

חדא דלא קתני 'תובעין אותו'.

ועוד, הא תני רבי חייא:

"זה אומר: "איני יודע",

וזה אומר: "איני יודע"!"

הא אוקימנא לה - בבא לצאת ידי שמים.

⁸⁰ מהזרת הדפוס: לאו. ומסורת הש"ס מביא שאין גורסים.

19. לז, ב

רש"י

הכל מודים בשנים שהפקידו כו'. גבי פלוגתא דר"ט ור"ע איתמר במסכת בכורות (דף יח:): שנים שהפקידו זה טלה אחד וזה שנים זה אומר שנים שלי וזה אומר שנים שלי והתם שתי כריכות נינהו ואפילו הפקידו זה בפני זה דבר הנראה הוא מי מביא אחד ומי מביא שנים דבשלמא גבי כריכות מעות הואיל דאלו ואלו צרוּרין הוא שוכח מי הפקיד אצלו צרוּר גדול ומי צרוּר קטן הואיל והפקידו אצלו יחד אבל גבי טלאים מילתא מוכחת טפי:

]"אמר רבא:

רישא - נעשה כמי שהפקידו לו בשני כריכות, דהוה ליה למידק.

סיפא - נעשה כמי שהפקידו לו בכרך אחד, דלא הוה ליה למידק.

כגון דאפקידו תרוניהו בהדי הדדי בחד זימנא, דאמר להו: "אנת גופיכו לא קפדיתו אהדדי, אנא קפידנא?!".

אמר ליה רבינא לרב אשי:

ומי אמר רבא: כל בשתי כריכות - הוה ליה למידק?

והאמר רבא ואי תימא רב פפא:

הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה, שמניח רועה ביניהן ומסתלק!

אמר ליה:

התם כשהפקידו בעדרו של רועה שלא מדעתו.

20. לז, ב - לח, א

רפ"י

פסידא דגדול. של כלי גדול ששברוהו וכשיבא אליהו ויאמר של מי הוא נמצא מפסיד בשבירתו:

בהא קאמר ר' יוסי. משום פסידא דגדול:

והא טעמא דרבי יוסי משום הפסד הרמאי הוא. וכיון דטעמא בהכי מה לי כלי מה לי מעות והיכי תיסק אדעתין למימר דבמעות מודה להו לרבנן ואמאי אצטריך למתנייה:

לרבנן איצטריך. לאשמועינן מילתא דרבנן תננהו לתרוייהו ואי תנא כלים ברישא הכי נמי דלא אצטריך תו למתני מעות אבל השתא דתני מעות ברישא תני כלים למימר לא זו בלבד דליכא פסידא דשבירת כלי אלא אף זו דאיכא פסידא דגדול אמרינן הכי:

"וכן שני כלים, אחד יפה מנה ואחד יפה אסף זוז,

[זה אומר: "יפה שלי", וזה אומר: "יפה שלי",

נותן את הקטן לאחד מהן, ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני,

והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו.

אמר רבי יוסי:

אם כן מה הפסיד הרמאי?

אלא, הכל יהא מונח עד שיבא אליהו"].

וצריכא.

דאי אשמועינן הך קמייטא:

בההיא קאמרי רבנן, משום דליכא פסידא.

אבל בהא, דאיכא פסידא דגדול - אימא מודו ליה לרבי יוסי.

ואי אתמר בהא:

בהא קאמר רבי יוסי,

אבל בהך, אימא מודי להו לרבנן.

צריכא.

לח, א והא טעמא דרבי יוסי משום הפסד הרמאי הוא!

אלא, תרוייהו לרבנן איצטריך,

ולא זו אף זו קתני.

21. לח, א-ב

רפ"י

משנה

המפקיד פירות אצל חבירו, אפילו הן אבודין - לא יגע בהן.
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
 מוכרן בפני בית דין,
 מפני שהוא במשיב אבידה לבעלים.

גמרא

מאי טעמא?

אמר רב פהנא:

אדם רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו.

ורב נחמן בר יצחק אומר:

חיישינן שמא עשאן המפקיד תרומה ומעשר על מקום אחר.

מיתיבי:

"המפקיד פירות אצל חבירו - הרי זה לא יגע בהן,
 לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר."
 בשלמא לרב פהנא היינו דקתני "לפיכך",
 אלא לרב נחמן בר יצחק מאי "לפיכך"?

הכי קאמר:

השתא דאמור רבנן לא נזבין דחיישינן,
 לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

אבל מחלוקת בכדי חסרון,
 יותר מכדי חסרון - דברי הכל מוכרן בבית דין.

אדרב נחמן בר יצחק ודאי פליגא,

אדרב פהנא מי לימא פליגא?

כי קאמר רב פהנא, בכדי חסרון קאמר.

והא "רוצה בקב שלו מתשעה קבין של חבירו" קאמר!

גוזמא בעלמא.

מיתיבי:

"לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשר על מקום אחר."
 וליחוש דלמא הווי יהו יותר מכדי חסרון,
 וזבנינהו וקא אכיל טבלים!

יותר מכדי חסרון - לא שכיח.

ואי משתכחי מאי?

מזבנינן להו,

וליחוש שמא עשאן בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר!

כי מזבנינן נמי, לכהנים בדמי תרומה מזבנינן להו.

ולרב נחמן בר יצחק נמי,

נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה?

מתני'

אבודין. ע"י עכברים או ריקבון:
 לא יגע בהן. למוכרן וטעמא
 מפרש בגמ':

גמ'

קב שלו. חביבה עליו על ידי
 שעמל בהן וקב שישאר לו מהם
 הוא רוצה מתשעה קבין של
 אחרים שיקח בדמיהן אם
 ימכרם:

חיישינן כו'. ואסור להאכילו
 לזרים:

לפיכך. הואיל ואסור למוכרן
 משום דרוצה אדם בקב שלו הרי
 הן בחזקת קיימים ומותר בעל
 הבית לעשותן תרומה ומעשר על
 פירות שיש לו בביתו:

מאי לפיכך. איסור מכירה משום
 הא הוא והיכי תלי תנא עשייתו
 באיסור מכירה:

השתא דאמור רבנן לא תזבין
 דחיישינן. שמא עשאן המפקיד
 תרומה הרי הן בחזקת שלא
 נמכרו ועושה אותן בעל הבית
 כו':

מחלוקת. דמתני':

בכדי חסרון. כדרך שאר
 תבואות כמו שמפורש במשנתנו
 (לקמן דף מ.). לחיטין ולאורז
 תשעה חצאי קבין לכור:

אבל אם אבודין יותר מכדי
 חסרון. אפילו רבנן מודו
 דימכרם בב"ד:

ודאי פליגא. הא דרבי יוחנן דאי
 איכא למיחש לשמא עשאן
 בעליהן תרומה אפילו ביותר
 מכדי חסרון נמי אסור
 למזבנינהו:

מי לימא פליגא. דוקא אמר רב
 כהנא שאם תשעה קבין הן נוח לו
 שיאבדו עד קב ואל ימכרם דהוה
 ליה יותר מכדי חסרון ופליגא
 הא דרבי יוחנן עליה או לאו דוקא
 טי קבין נקט אלא נוח לו שיהא
 נפסד קצת ולעולם כדי חסרון
 ותו לא:

גוזמא. שפת יתר:

מיתיבי. לרבי יוחנן:

וקאכיל. בעל הבית טבלים שאין
 פירותיו מתוקנין שאין אלו
 קיימין שהוא סומך עליהן:

לא שכיחי. ואין לחוש בכך
 ופרכינן ואי משתכחי מי מזבנינן
 להו. בתמיה:

ליחוש שמא עשאן כו'. ונמצא
 המוכר מאכיל תרומה לזרים:
 בדמי תרומה. בזול שאין עליה
 קופצין לקנותה שאינה נאכלת
 אלא לכהנים וצריכה שימור
 בטהרה:

רפ"י

לקמיה הוא דהויא יתר מכדי חסרוני. לזמן מרובה יש באבודן יתר מכדי חסרוני:
מקמי דניהוי כו'. שאין אדם משהא טבליים כל כך זמן מרובה כזה מלתקנן:
והדביש. יצא טעם דובשנו והחמיץ אשמלי"ר בלעיז (כדאתמר) (איוב לא) ובכל תבואתי תשרש תעקר שרשיה וכמו עד לא ירתק חבל הכסף (קהלת יב) יפתחו רתוקות עבותיה:
עושה להם תקנה. לקמיה מפרש מאי תקנה יש עוד הלא כל קילקול העתיד לבא כבר בא הוא:
ואין מוכרן לעצמו. שלא יחשדוהו שמא לקחן בזול:
פורטין. מחליפין פרוטות נחושת בסלעי כסף מפני שהפרוטות מתעפשות ונפסלות:
תמחוי. מאכל שגובין מבעלי בתים לחלק לעניים בכל יום:
מאי לאו אפילו יתר מכדי חסרוני. ואיכא למאן דאמר לא יגע ואת אמרת דברי הכל מוכרן:
כיון דקם קם. מאחר שעמדו בקלקולם הרי כבר עמדו ולא יתקלקלו מעתה יותר אבל שאר פירות הולכין ומרקיבין תמיד:
למאי חזו. דקתני מוכרן:
לגלדאי. לסוך עורות:
לכתישא דגמלא. לכתישא שעל הגמל שגבו כתוש ומסוקב מחמת משאוי איישר"א בלעיז לקנקניו. הכלי שהיה בתוכו יתקלקל אם ישהא בתוכו:

בהא פליגי.

דרבה בר בר חנה סבר: יותר מכדי חסרוני לא שכיח מידי, וכי משתפח, לקמיה הוא דהויא יתר מכדי חסרוני. אי עביד להו בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר, מקמיה דהווי להו יותר מכדי חסרוני עביד להו, הלכך, פי הווי להו יותר מכדי חסרוני - נזבנינהו לכהנים בדמי תרומה. ורב נחמן בר יצחק סבר: יתר מכדי חסרוני משפח שכיח, וכי הווי להו - לא לתר הוא דהווי להו. ואי אמרת: 'נזבנינהו' זימנין דקדים ומזבין להו, וכי עביד להו בעל הבית תרומה ומעשר על מקום אחר לא ידע דזבנא, וקא אכיל טבליים.

מיתיבי:

"המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו,

זיו והחמיץ,

שמן והבאיש,

דבש והדביש - הרי זה לא יגע בהו,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

עושה להם תקנה, ומוכרן בבית דין.

וכשהוא מוכרן - מוכרן לאחרים ואינו מוכרן לעצמו.

ביוצא בו:

גבאי צדקה - בזמן שאין להם עניים לחלק, פורטין לאחרים, ואין פורטין לעצמן.

גבאי תמחוי - בזמן שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים, ואין מוכרין לעצמן."

קתני מיהת: "פירות והרקיבו", מאי לאו, אפילו יתר מכדי חסרוני!

לא, בכדי חסרוני.

והא "זיו והחמיץ, שמן והבאיש, דבש והדביש" דיתר מכדי חסרוני נינהו!

שאני הני,

כיון דקם קם.

"שמן והבאיש, דבש והדביש".

לחב, למאי חזו?

שמן - חזי לגלדאי,

דבש - לכתישא דגמלי.

22. לח, ב

רש"י

במאי קמיפלגי. ר"מ ורבנן
 מאחר שמודה ר"מ ביתר מכדי
 חסרון:
 להפסד מרובה. כגון יתר מכדי
 חסרון:
 הפסד מועט. כגון בכדי חסרון
 דריקבון פירות וקילקול הקנקן
 דיין והחמיץ:

"וְחֻכְמִים אוֹמְרִים:

עוֹשֶׂה לָהֶם תִּקְנָה וּמוֹכְרָן בְּבֵית דִּין".

מאי תִּקְנָתָא עֲבִיד לְהוּ?

אמר רב אשי:

לְקַנְיָיִם.

במאי קא מיפלגי?

דמר סבר: לְהַפְסֵד מְרֻבָּה חֲשֵׁשׁוּ,

לְהַפְסֵד מוּעָט - לא חֲשֵׁשׁוּ.

ומר סבר: אִפִּילוּ לְהַפְסֵד מוּעָט נְמִי חֲשֵׁשׁוּ.

23. לח, ב
 ["המפקיד פירות אצל חברו, אפילו הן אבודין - לא יגע בהן].

רבן שמעון בן גמליאל אומר:
ימדרם בבית דין,
מפני שהוא פמשיב אבידה לבעלים."

אתמר:

רבי אבא ברבי יעקב אמר רבי יוחנן:
הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.
ורבא אמר רב נחמן:
הלכה כדברי חכמים.

והא אמרה רבי יוחנן חדא זמנא,
 דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
 כל מקום שישנה רבן שמעון בן גמליאל במשנתנו - הלכה כמותו,
 חוץ מ:
 ערב,
 וצידו,
 וראיה אחרונה.

אמוראי ניהו ואלקבא דרבי יוחנן.

רש"י

ערב. בגט פשוט (בי"ב קע"ג):
צידן. במסכת גיטין (דף עד):
ראייה. בדיני ממונות השני
 (סנהדרין לא) שנחלקו בשני
 מחלוקות במביא שטר ראייה
 לסתור את הדין בראשונה הלכה
 כמותו ובאחרונה אין הלכה
 כמותו:

אמוראי ניהו. רבה אמר בכללא
 אמר ר' יוחנן ור' אבא אמר לאו
 בכללא אמר רבי יוחנן אלא יש
 מהן שהלכה כמותו:

24. לח, ב

רש"י

מדרבן שמעון נשמע דמורידין קרוב. הראוי לירש: בנכסי שבוי. לקרקעות שבוי לעובדן ולשומרן עד שיבאו הבעלים ולקמן פליגי בא אמוראי: עד כאן לא קאמר רבן שמעון הכא. דמוכרן: אלא משום דקא כליא קרנא. אם יניחם שם אבל גבי קרקעות וכרמים אע"פ שמתקלקלות קצת לא כליא קרנא: אי כרב כהנא. דאמר לעיל רוצה אדם בקב שלו: אי כרב נחמן בר יצחק. דאמר שמא עשאן תרומה ומעשר: דתרי טעמי ניהו. מתני' ונכסי שבוי ואיכא דאית ליה מוכרין פירות האבודין ולית ליה מורידין:

[המפקיד פירות אצל חבירו, אפילו הן אבודין - לא יגע בהן.]

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

ימכרם בפני בית דין,

מפני שהוא פמשיב אבידה לבעלים].

מדרבן שמעון בן גמליאל נשמע - דמורידין קרוב לנכסי שבוי, מדרבנן נשמע - דאין מורידין קרוב לנכסי שבוי.

וממאי?

דלמא עד כאן לא קאמר רבן שמעון בן גמליאל הכא אלא משום דקא כליא קרנא, אבל התם, הכי נמי דאין מורידין. ועד כאן לא קאמרי רבנן הכא, אלא אי כרב כהנא, אי כרב נחמן בר יצחק. אבל התם, הכי נמי דמורידין.

למימרא: דתרי טעמי ניהו.

והאמר רב יהודה אמר שמואל:

הלכה כרבן שמעון בן גמליאל,

ואמר שמואל:

מורידין קרוב לנכסי שבוי.

לאו משום דחד טעמא הוא!

לא, תרי טעמי ניהו.

הכי נמי מסתברא:

דאמר רבא אמר רב נחמן:

הלכה כדברי חכמים,

ואמר רב נחמן: מורידין קרוב לנכסי שבוי.

אלא שמע מינה: תרי טעמי ניהו.

שמע מינה.

25. לח, ב - לט, א

רש"י

אָתְמַר:
שְׁבוּי שְׁנֵי שְׂבָה:
רַב אָמַר:
 אֵין מוֹרִידִין קְרוֹב לְנִכְסֵיו.
שְׁמוּאֵל אָמַר:
 מוֹרִידִין קְרוֹב לְנִכְסֵיו.
בְּשִׁשְׁמֵעוּ בּו שְׁמַת - כּוּלִי עֲלָמָא לָא פְּלִיגִי דְמוֹרִידִין.
 כִּי פְּלִיגִי - בְּשִׁלְא שְׁמֵעוּ בּו שְׁמַת.
"רַב אָמַר: אֵין מוֹרִידִין" - דְּלָמָא מְפָסִיד לְהוּ.
ו"שְׁמוּאֵל אָמַר: מוֹרִידִין" - כִּיּוֹן דְּאָמַר מַר: "שְׁיִימִינן לְהוּ כְּאָרִיס", לָא מְפָסִיד לְהוּ.
מִיתִיבִי:
"דְּבִי אֲלִיעֶזֶר אָמַר:
מִמְשַׁמְעָא שְׁנֵי שְׂבָה: "וְחֶרֶה אִפִּי וְחֶרֶתִי אֶתְכֶם" ⁸¹ (שְׁמוֹת כב, כג) -
יֹדַע אֲנִי שְׁנֵי שְׂבוּתֵיהֶם אֲלֻמְנוֹת וּבְנֵיהֶם יְתוּמִים,
אֲלָא מַה תִּלְמוּד לְנוֹמַר: "וְהָיוּ נְשִׁיכֶם אֲלֻמְנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתוּמִים"?
מִלְמַד שְׁנֵי שְׂבוּתֵיהֶם מִבְּקוּשׁוֹת לִינְשָׁא וְאֵין מְנִיחִין אוֹתוֹן,
וּבְנֵיהֶן דּוֹצִים לִירֵד לְנִכְסֵי אֲבֵיהֶן וְאֵין מְנִיחִין אוֹתוֹן!"
אָמַר רַבָּא:
"לִירֵד וְלִמְכוֹר" תֵּנּוּ.
הָהּ עוֹבְדָא בְּנֵהֲרֵדְעָא וּפְשֻׁטָהּ רַב שֵׁשֶׁת מָהָא מִתְנִיתָא.
אָמַר לִיה רַב עֲמֶרֶם:
דְּלָמָא "לִירֵד וְלִמְכוֹר" תֵּנּוּ?
אָמַר לִיה:
דְּלָמָא מִפּוֹמְבְּדִיתָא אֵת? דְּמַעֲיִלִין פִּילָא בְּקוֹפָא דְּמַחְטָא,
וְהָא דוּמְיָא דְּנִשְׁוֹתֵיהֶם וּבְנֵיהֶם קִתְנִי,
מַה הָתָם - כְּלָל לָא,
אֶף הֵכָא נְמִי - כְּלָל לָא.
וּמוֹרִידִין קְרוֹב לְנִכְסֵי שְׁבוּי תֵּנְאִי הִיא,
דְּתֵנְיָא:
"הִיּוֹרֵד לְנִכְסֵי שְׁבוּי - אֵין מוֹצִיאֵין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ,
וְלֹא עוֹד, אֲלָא אֶפִּילוּ שְׁמַע שְׁמִמְשֻׁמִּין וּבָאִין, וְקֹדֶם וְתִלְשׁ וְאֶכַל - הָרִי זֶה זְרִיז וְנִשְׁכָּר.
וְאֵלוֹ הֵן נִכְסֵי שְׁבוּיִין:
הָרִי שְׁהִיָּה אֲבִיו אוֹ אַחִיו אוֹ אֶחָד מִן הַמוֹרִישִׁין,
הִלְכוּ לָהֶם לְמַדִּינַת הַיָּם, וְשָׁמְעוּ בְּהֵן שְׁמַת.
הִיּוֹרֵד לְנִכְסֵי נְטוּשִׁים מוֹצִיאֵין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ.
וְאֵלוֹ הֵן נִכְסֵי נְטוּשִׁים:
הָרִי שְׁהִיָּה אֲבִיו אוֹ אַחִיו אוֹ אֶחָד מִן הַמוֹרִישִׁין,
הִלְכוּ לָהֶם לְמַדִּינַת הַיָּם וְלֹא שָׁמְעוּ בְּהֵם שְׁמַת.
וְאָמַר רַבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל:
שְׁמַעְתִּי שְׁהַנְטוּשִׁים בְּשְׁבוּיִין.
הִיּוֹרֵד לְנִכְסֵי נְטוּשִׁים מוֹצִיאֵין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ.
וְאֵלוֹ הֵן נִכְסֵי נְטוּשִׁים:
הָרִי שְׁהִיָּה אֲבִיו אוֹ אַחִיו אוֹ אֶחָד מִן הַמוֹרִישִׁין בָּאוּ, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְהִכּוֹן הִלְכוּ."

מאי שנא הנך דקרו להו "נטושים",

⁸¹ וְחֶרֶה אִפִּי וְחֶרֶתִי אֶתְכֶם כְּחֶרֶב וְהָיוּ נְשִׁיכֶם אֲלֻמְנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתוּמִים

ומאי שָׁנָא הֵנִי דְקָרוּ לָהּוּ "רְטוּשִׁים"?

רְטוּשִׁים

ה"ג נטושים על כרחן דכתיב והשביעית תשמטנה ונטשתה. היינו על כרחו: אפקעתא דמלכא. מצות המלך:

רטושים מדעתן דכתיב אם על בנים רוטשה. היינו מדעתו ולא שביה דכתיב רישיה דקרא וקם שאון בעמך היו יראים שלא יבאו אויבים עליהם וכל מבצריך יושד יגלו בגולה מאליהן וישארו העירות שדודין מאין איש כשוד שלמן בית ארבאל ביום מלחמה כשודדין הבאין למלחמה על ידי מארב על עם היושב בשלום שלא נזהרו בהם לברוח מפניהם ושודדים את הכל וכמוהו (ירמיה יג) הגלת יהודה כולה הגלת שלומים מתוך ישיבת שלום באין מחריד הגלם נבוכדנצר. בית ארבאל תרגם יהונתן בית מארב אליף למייד יתרים בו כמו (הושע ב) יענו את יזרעאל שהוא לשון זריעה ולא לשון עיר ומדקא אמר יושד כשוד שלמן בית ארבאל מכלל דההוא יומא לאו בית ארבאל ביום מלחמה הוה אלא מורד בא בלבם והמה עוזבים אם על בנים והולכים להם מדאגת האויב שמה יבא עליהם:

רוטשה. נעזבה: וכולן. מפי לקמיה אחיאי קאי וכללא לאתוויי מאי:

שמין להם כאריס. אם יבאו הבעלים יטלו אלו בשבח קרקעות ופירות כמנהג אריסי המקום:

השתא זריז ונשכר הוי. ויטול הכל: **דאילו התם זריז ונשכר.** דכיון ששמעו בו שמת כי נחת לה אדעתא דכולהו פירי נחת אבל הכא דלא שמעו שמת לאו אדעתא דכולה נחית אלא ליטול כאריס בכל שנה ושאר פירות יהא מונחין:

נכסי אשתו. נכסי מלוג שהוא אוכל פירות והקרן שלה:

הוציא הרבה ואכל פירות קימעא. קודם שמת או שגירשה:

הא לא דמיא. תרוצא הוא הא דנכסי שבויין להא דאשתו קטנה דמי:

קטנה. שהיא יתומה שהשיאוה אמה ואחיה ואין קידושין תופסין בה מן התורה אלא מדברי סופרים לפיכך יוצאה במיאון בעייכ אם תמאן:

כמוציא על נכסי אחר דמי. ואם הוציא ולא אכל כדי הוצאתו שמין לו כאריס:

דלא סמכא דעתיה. שיהא מוחזק בידו דדואג שמה תמאן בו:

תקיננו ליה רבנן. ליטול כאריס:

כי היכי דלא ניפסדינהו. שלא יקלקל הקרקעות לזורען תמיד ולא יעבוד ולא יעדור כרמים:

לאיתוויי הא דרב נחמן. בורח מחמת מרדין:

יצא לדעת אין מורדין. דכיון שהיה שפוי בדעתו ולא צוהו בלכתו לירד לנכסיו שיימ לא ניחא ליה:

בורח הרי הוא כשבוי. שאין דעתו מיושבת עליו מחמת שהוא בהול:

מחמת כרגא. שאין לו ממה לפרוע כסף גולגלתו למלך ובורח לפני בוא הזמן:

היינו יוצא לדעת. שאין כאן בהלה: **מחמת מרדין.** שהרג את הנפש ופרסאי הורגין על שפיכות דמים כדאמרין בבבא קמא (דף קיז.) מרדין היא רציחה בלשון פרסי וכן מפורש בשערים דרב האי גאון (שער (מ):

לטא, "נטושים" - דבעל כרחם,

דכתיב: "והשביעית תשמטנה ונטשתה"⁸² (שמות כג, יא), אפקעתא דמלכא.

"רטושים" - מדעתן,

דכתיב: "אם על בנים רוטשה"⁸³ (הושע י, יד).

תנא:

"וכולם שמין להם כאריס".

אהיאי?

אילימא אשבויין - השתא "זריז ונשכר" הוה, מאי דאשבח מיבעיא?

אלא ארטושים - והא "מוציאין אותן מידו" קתני!

אלא אנטושים - למאן? אילימא לרבנן - הא אמרי "מוציאין אותן מידו!" אי רבן שמעון בן גמליאל - הא אמר: "שמעתי שהנטושים בשבויין!"

כשבויין, ולא שבויין.

כשבויין - דאין מוציאין אותן מידו,

ולא שבויין - דאילו התם - זריז ונשכר,

ואילו הכא - שיימינן ליה כאריס.

ומאי שָׁנָא מהא דתנן:

"המוציא הוצאות על נכסי אשתו,

הוציא הרבה ואכל קימעא,

קימעא ואכל הרבה -

מה שהוציא - הוציא, ומה שאכל - אכל" (כתובות עט:)

הא לא דמיא אלא להא דאמר רב יעקב אמר רב חסדא⁸⁴:

המוציא הוצאות על נכסי אשתו קטנה - כמוציא על נכסי אחר דמי.

אלמא, כיון דלא סמכא דעתיה תקיננו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו,

הכא נמי תקיננו ליה רבנן כי היכי דלא לפסדינהו.

"וכולו שמין להם כאריס".

"וכולו" - לאיתוויי מאי?

לאיתוויי הא דאמר רב נחמן אמר שמואל:

שבוי שגשבה - מורדין קרוב לנכסיו,

יצא לדעת - אין מורדין קרוב לנכסיו.

ורב נחמן דידיה אמר:

בורח - הרי הוא כשבוי.

"בורח" מחמת מאי?

אילימא מחמת כרגא - היינו לדעת,

אלא בורח מחמת מרדין.

⁸² ותרך אפי והרגתי אתכם כחרב והיו נשיכם אלמנות ובניכם יתמים

⁸³ וקאם שאון בעמך וכל מבצריך יושד כשוד שלמן בית ארבאל ביום מלחמה אם על בנים רוטשה

⁸⁴ תיקון גירסה ע"פ מסורת הש"סוהמקבילה בכתובות פ.א.

26. לט, א

כ"י

מעמידין אפוטרופוס. להכניס דבר המוכן ויהא שמור לבעלים ואח"כ מורידין קרוב להשביח וליטול כאריס:

ולוקים אפוטרופוס לעולם. שלא יטול כלום:

אפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן. אין בית דין טורחין לבקש אפוטרופוס לאנשים גדולים שנתמלא זקנם לפי שלא ימצאוהו דבשלמא ליתמי איכא דשמע להו והוי אפוטרופוס לדבר מצוה אבל לדיקנני לא שמעי להו:

אמר רב יהודה אמר שמואל:

שבווי שנשבה והניח קמה לקצור, ענבים לבצור, תמרים לגדור, זיתים למסוק - בית דין יורדין לנכסיו ומעמידין אפוטרופוס, וקוצר ובוצר וגודר ומוסק, ואחר כך מורידין קרוב לנכסיו.

ולוקים אפוטרופא לעולם!

אפוטרופא לדיקנני לא מוקמינן.

27. לט, א-ב

ר"י

אין מורידין קטן לנכסי שבו.
ואפילו הוא ראוי ליורשו דקא
מפסיד להו ומוטב שיורידו להם
איש נכרי:

ולא קרוב. הראוי לירש בנכסי קטן
לעשות ולאכול כדמסיים טעמיה
דכיון דקטן לא ידע למחויי אתא
האי קרוב לאחזוקי בהן ולומר
לחלק ירושתו בא וטוב להם להוריד
איש נכרי דלא מצי למטען בהו
ירושא:

ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן.
כגון קטן שיש לו אח מאב ואותו אח
מאב יש לו אח מאם דאיש נכרי הוא
אצל קטן אין מורידין אותו אח
מאם לנכסי קטן מחמת קורבת
אחיו של זה שהוא אח של קטן
דאתי לאחזוקי בהו לצורך אחיו
ויאמר נכסים הללו של אחי מאמי
הם שנפלו לו מאביו ואלו לחלקו
באו:

באחי מאימא. כדפרישית שזה אח
מן האם לאחיו של קטן מן האב:

ש"מ מרב הונא. דאמר אין מורידין
קרוב לנכסי קטן שמא יחזיק בהם
מחמת ירושה אבל אחר שאין לו
טענת ירושה מורידין ולא חיישינן
שמא יטעון אביו של קטן מכרם לי
ואכלתים שני חזקה ש"מ אין
מחזיקין בנכסי קטן אם לא אכל
בפני האב שלש שנים אין שלש שנים
שאכלן בפני הקטן חזקה:

ואפי' הגדיל. הקטן משיירד לתוכו
ואכלו ג' שנים בפניו משהגדיל לא
הויה חזקה דהואיל ותחילת ירידתו
לתוכו הוה קטן לא ידע כשהגדיל
שהן של אביו ולפיכך לא מיחה דאי
סי"ל לרב הונא דמחזיקין בהן
משהגדיל היכי מחתינן נכרי לנכסי
קטן שמא יהא בידו משיגדיל ויטעון
אתה מכרת לי משגדלת ואכלתים
שני חזקה:

ולא אמרן. דאין מורידין קרוב
לנכסי קטן:

אלא באחי דאבא. אחיו מאביו
שיטעון בהן צד ירושה:

ארעתא. שדות:

אבל בבתי לית לן בה. שהשכנים
מעידין עליהם שבאו לחלקו של
קטן:

עיטדא. שטר חלוקה כשחלקו
מתחילה (מלכים ב יב) רק הבמות
לא סרו מתרגמינן במתא לא עטדו
לא הפליגו מהם:

לא שנא אחי דאמא. פן יאמר של
אמי היו נכסי מלוג ואביו של קטן
בעל אמי היה מוחזק בהן מחמת
שהוא אוכל פירות והוא מת קודם
לאמי ולא ירשה ואני יורש חציין
מחמת אמי:

אמר רב הונא:

אין מורידין קטן לנכסי שבו,
ולא קרוב לנכסי קטן,
ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן.

"אין מורידין קטן לנכסי שבו" - דלמא מפסיד להו.
"ולא קרוב מחמת קרוב לנכסי קטן" - באחי מאימא.
"ולא קרוב לנכסי קטן" - ביון דלא מחי, אתי לאחזוקי ביה.

אמר רבא:

שמע מיניה מדרב הונא:
אין מחזיקין בנכסי קטן,
לטב, ואפילו הגדיל.

ולא אמרן אלא באחי דאבא,
אבל באחי דאמא לית לן בה.

ואחי דאבא נמי לא אמרן אלא בארעתא,
אבל בבתי לית לן בה.

ובארעתא נמי לא אמרן אלא דלא עביד עיטדא,
אבל עביד עיטדא קלא אית לה.

ולא היא,
לא שנא אחי דאבא,
ולא שנא אחי דאמא,
לא שנא ארעתא,
ולא שנא בתי,
ולא שנא עביד עיטדא,
לא שנא לא עביד עיטדא -
לא מחתינן.

28. לט, ב

רש"י

היכי ליעבד. בנכסי דסבתא שאין אנו יודעין אם קיימת אם מתה:
בידא דאחתא. דהילכתא כרשב"ג דקם ליה שמואל כוותיה:
דלמא שכיבא סבתא. ויש לקטן חלק בהן שהם שלו מחמת אמו או שמא חציין שלו שמא מתו שתי השבויות:
לוקמינהו לפלגא דנכסי בידא דינוקא. איכא למיחש דלמא לא שכיבא סבתא ואין לו חלק בהן ואין מורידין קטן לנכסי שבו:
פלגא יהבינן לאחתא. ממה נפשך אם מתו שתי השבויות הרי זו יורשת חציין ואם לאו מורידין קרוב לנכסי שבו:
מוקמינן אפוטרופוס. ולא מחתינן קטן לגוייהו דלמא לא שכיבא ואין מורידין קטן לנכסי שבו:
שמעו דשכיבא סבתא. לסוף שמעו שמתה הזקנה ועל הבת שנשביית לא שמעו:
תילתא יהבינן כו'. דהא ודאי שליש הנכסים לזו ושליש לקטן:
דנקא. שתות חצי השליש:
יהבינן לאחתא. ממה נפשך אם מתה האחות הרי חצי חלקה לזו ואם לאו מורידין קרוב לנכסי שבו:
ואידך דנקא. לא יהבינן לה שמא של קטן הם ואין מורידין קרוב לנכסי קטן:

ההיא סבתא דהויה לה תלת בנתא. אישתבאי איהי וחדא ברתא. אידך תרתוי בנתא - שכיבא חדא מינייהו, ושכבה ינוקא.

אמר אביי:

היכי נעביד?

לוקמינהו לנכסי בידא דאחתא - דלמא שכיבא סבתא, ואין מורידין קרוב לנכסי קטן. נוקמינהו לנכסי בידא דינוקא - דלמא לא שכיבא סבתא, ואין מורידין קטן לנכסי שבו!

אמר אביי:

הלכך, פלגא - יהבינא לה לאחתא, ואידך פלגא - מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא.

רבא אמר:

מגו דמוקמינן אפוטרופא לפלגא, מוקמינן ליה אפוטרופא לאידך פלגא.

לסוף שמעו דשכיבא סבתא.

אמר אביי:

תילתא - יהבינן לה לאחתא, ותילתא - יהבינן ליה לינוקא, ואידך תילתא - יהבינן דנקא לאחתא, ואידך דנקא מוקמינן ליה אפוטרופא לינוקא.

רבא אמר:

מגו דמוקים אפוטרופא לדנקא, מוקמינן נמי אפוטרופא לאידך דנקא.

29. לט, ב - מ, א

רס"י

אתא ליה אחא מבי חוזאי. שהלך אביו לבי חוזאי ונשא שם אשה וילדה לו את זה וחזר מרי לכאן וירד לנכסי אביו ובא זה אחריו לזמן מרובה ותבע חלקו:

שפיר קאמר לך. שאינו מכירך ואין זה רמאות שכשיצא מאצלך לא היה לך חתימת זקן ועכשיו באת בחתימת זקן:

ויכר יוסף את אחיו. שכשיצא מהם היו כולם חתומי זקן והם לא הכירוהו שיצא מאצלם בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן:

דלאו אחוך הוא. אותם עדים שיש לו לזה שבאו משם ומכירין בו מי הוא הביאם אתה ויעידו שאינו בן אביך או בקש עדים אחרים:

א"ל. מרי לרב חסדא אי מינאי דחלי מה תועלת:

סוף סוף אתו סהדי ולא מסהדי. אלא כמותי ולא כמותך:

תרתי לא עבדי. מיראתך יעשו אחת שישתקו אבל שתיים לא יעשו לא דיין שישתקו ולא יעידו האמת אלא גם שיעידו שקר:

א"ל. ההוא אחא לרב חסדא: **לפלוג לי מפרדיסי.** כרמים: **ובוסתני.** ביתן של אילנות: **דשתל.** איהו והשביחן ויתן לי חציין כמו שהן משובחין:

וכן אמר רבה השביחו לאמצע. לא גרסינן שאין זה לשון גמרא להביא דברי האמוראים סיוע למשנה ועוד רבה תלמידיה דרב חסדא הוה והיכי אמר רב חסדא שמעתא משמיה ואי גרס ליה וכן אמר רב גרסינן שהיה רבו של רב חסדא משום דאיכא למ"ד בבבא בתרא (דף קמג): לא שנו אלא ששבחו נכסים מחמת נכסים אבל שבחו מחמת עצמן של אחים השביחו לעצמן אמרה רב חסדא להא דרב הכא למימר דלית לן ההיא שמעתא אלא אפילו השביחו מחמת טורחן של משביחין כי הכא דשתל פרדס השביחו לאמצע:

ידעו. אלו שיטלו חלקם: **מי ידע.** שיש לו אחים:

גדולה מזו. קרוב היורד לנכסי שבוי שאם יבאו הבעלים יטלו שלהם:

אמרו שמין להם כאריס הכא דידיה לא יהבינן ליה. בתמיה זה שעשה והשביחן לדעת עצמו לא יהבי ליה כאריס בחלק השני:

ברשות ב"ד נחתי. דמורידין קרוב לנכסי שבוי:

הכא לא ברשות נחית. כשירד זה לתוכו לא נמלך בב"ד:

ועוד. אם בא לימלך לא היו מורידין אותו דהא אחיו קטן הוה ואין מורידין קרוב לנכסי קטן:

מרי בר איסק אתא ליה אחא מבי חוזאי. אמר ליה: פלוג לי.

אמר ליה: לא ידענא לך.

אתא לקמיה דרב חסדא.

אמר ליה: שפיר קאמר לך,

שנאמר: **"ויכר יוסף את אחיו והם לא הפרהו"** (בראשית מב, ח),

מלמד שיצא בלא חתימת זקן ובא בחתימת זקן.

אמר ליה: זיל אייתי סהדי דאחיה את.

אמר ליה: אית לי סהדי, ודחלי מיניה, דגברא אלימא הוא.

אמר ליה לדידיה: זיל אנת אייתי סהדי דלאו אחוך הוא.

אמר ליה: דינא הכי?! המוציא מחבירו עליו הראיה!

אמר ליה: הכי דיינינא לך ולכל אלימי דחברך.

אמר ליה: סוף סוף, אתו סהדי ולא מסהדי!

אמר ליה: תרתי לא עבדי.

לסוף אתו סהדי דאחיה הוא.

אמר ליה: לפלוג לי נמי מפרדיסי ובוסתני דשתל.

אמר ליה: שפיר קאמר לך:

דתנן:

"הניח בנים גדולים וקטנים,

והשביחו גדולים את הנכסים -

השביחו לאמצע" (בבא בתרא קמג:).

מ,א וכן אמר רבה:

השביחו לאמצע.

אמר ליה אביי:

מי דמי?!

התם - גדולים גבי קטנים ידעי וקא מחלי,

הכא - מי ידע דליחיל?

אגלגל מלתא ומטא לקמיה דרבי אמי.

אמר להו: גדולה מזו אמרו: **"שמין להם באריס"**,

השתא דידיה לא יהבינן ליה?!

אהדרוהא לקמיה דרב חסדא.

אמר להו: מי דמי?!

התם - ברשות נחית,

הכא - לאו ברשות נחית.

ועוד: קטן הוא, ואין מורידין קרוב לנכסי קטן.

אהדרוהא לקמיה דרבי אמי.

אמר להו: לא סיימוה קמי דקטן הוא.

30. מ, א

רס"י

משנה

המפקיד פירות אצל חבירו - הרי זה יוציא לו חסרונות.

לחסים ולאורז - תשעה חצאי קבין לכור,

לשעורין ולדוחן - תשעה קבין לכור,

לכוסמין ולזרע פשתן - שלש סאין לכור,

הכל לפי המדה,

והכל לפי הזמן.

אמר רבי יוחנן בן נורי:

וכי מה אכפת להן לעבבין? והלא אוכלות בין מהרבה ובין מקממא!

אלא, אינו יוציא לו חסרונות אלא לכור אחד בלבד.

רבי יהודה אומר:

אם היתה מדה מרובה - אינו מוציא לו חסרונות,

מפני שמותירות.

גמרא

אורז טובא חסר!

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

באורז קלוף שנו.

"לכוסמין ולזרע פשתן - שלשה סאין לכור".

אמר רבי יוחנן אמר רבי חייא:

זרע פשתן בגבעולין שנו.

תניא נמי הכי:

"לכוסמין ולזרע פשתן בגבעולין, ולאורז שאינו קלוף - שלשה סאין לכור".

מתני'

הרי זה יוציא לו חסרונות.

כשיחזירם לו יפחות כמה הם

רגילים לחסור ובגמי מוקי לה

בשעירבן עם פירותיו:

אורז. מי"ל:

דוחן. פטי"ל ודומה לאורז:

הכל לפי המדה. וכן לכל כור

וכור:

הכל לפי הזמן. שהניחן בידו לכל

שנה ושנה יניח לו כך:

ר' יוחנן בן נורי אמר. אהכל לפי

המדה פליג:

אם היתה מדה מרובה. שהפקיד

אצלו הרבה ובגמרא מפרש י'

כורים לא יוציא לו חסרונות

מפני שהם מותרות שבימות

הגורן כשמפקיד החיטין יבשין

ובימות הגשמים כשמחזיר

נופחות ובאכילת עכברים אינן

נחסרים כל כך לכל כור וכור

דכולי האי לא אכלי עכברים מי

כורין הלכך נפיחתו משלמת

חסרון המגיע לשני כורים או

שלשה שהעכברים אוכלין:

גמ'

זרע פשתן בגבעולין. חסר כל כך

לפי שהגבעולין מתייבשין

ונופלים והרוח מנשבתן אבל זרע

פשתן נקי אינו חסר כ"כ:

31. מ, א

רש"י

לכל כור וכור. פירוש דמתניתין הוא:
ליחזי דידיה כמה הוו כו'. ויראה כמה חסרו ויטול על של חברו כפי חשבון:

"הכל לפי המדה [והכל לפי הזמן]".

תנא:

"בן לכל כור וכור,
וכו לכל שנה ושנה".

"אמר רבי יוחנן בן נורי:

[וכי מה אכפת להן לעכברין? והלא אוכלות בין מהרבה ובין מקמעא!
אלא, אינו יוציא לו חסרונות אלא לכור אחד בלבד].

תנא:

"אמרו לו לרבי יוחנן:
הרבה אובודות מהן,
הרבה מתפזרות מהן".

תנא:

"במה דברים אמורים:
שעירבן עם פירותיו.
אבל יחד לו קרו זוית - אומר לו: "הרי שלך לפניך!"

וכי עירבן עם פירותיו מאי הוי?
ליחזי לדידיה כמה הויין!

במסתפק מהם.

ולחזי כמה אסתפק!

דלא ידעי כמה אסתפק.

32. מ, א

רפ"י

מדת הגורן. היתה יתירה על של
בתיים:
בשופטני. שוטים:
בכילא. במדה:
בימות הגורן. סמוך ליובשן
שנתיבשו בחמה:
והחזיר לו בימות הגשמים. חזרו
ונתפחו מלחלוחית הגשם
והקור:
א"כ. שדרכו לתפוח:
לפקע כדא. כשממלאין כד חיטין
או שעורין בימות הגורן וגפין את
הכד יפקע בימות הגשמים
מחמת תפיחת התבואה:
איצא. דוחק מתוך שהם
במקום צר נדחקו יחד ואין
תפוחין:

"רבי יהודה אומר:

**אם היתה [מדה מרובה - אינו מוציא לו חסרונות,
מפני שמותירות].**

כמה "מדה מרובה"?

אמר רבה בר בר חנה אומר רבי יוחנן:
עשרה כורין.

תניא נמי הכי:

"במה מדה מרובה? עשרה כורין".

תני תנא קמיה דרב נחמן:

"במה דברים אמורים?

שמדד לו מתוך גורנו והחזיר לו מתוך גורנו.

אבל מדד לו מתוך גורנו והחזיר לו מתוך ביתו - אינו יוציא לו חסרונות מפני שמותירות".

אמר ליה:

וכי בשופטני עסקינו, דיהבי בכיילא רבא ושקלי בכיילא זוטא?!

דלמא, בימות הגורן קאמרת.

"במה דברים אמורים?

שמדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגורן.

אבל מדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגשמים - אינו יוציא לו חסרון מפני שמותירות".

אמר ליה רב פפא לאביי:

אם כן לפקע כדא!

הנה עובדא ופקע כדא.

איבעית אימא:

משום איצא.

33. מ, א-ב

רפ"י

מתני'

ליין. אם הפקיד אצלו יין ועירבו עם יינו הקנקנים בולעין שתות: אף המוכר כו'. כשם שאמרו במפקיד כן אמרו במוכר שהמוכר שמן לחבירו ונותן לו מתוך חביותיו כשהוא מסתפק תמיד והוא מזוקק הרי הלוקח מקבל עליו לפחות לו לוג ומחצה מחמת שמרים: למאה. למאה לוג:

גמ'

חפו בקירא. טחו החביות מבפנים בשעוה כדרך שעושין אנו בזפת:

כופרא. זפת:

גרגישתא. קרקע שעושין ממנה החביות ארדליי'א בלעי'ז:

הא. באתריה דר"י מייץ טפי מההיא דאתריה דתנא קמא: באתריה דרב יהודה. מילתא באפי נפשיה היא ולא אמתניתין קאי:

רמו ארבעין ותמניא כוזי בדנא. מדה קטנה היתה במקומו שארבעים ושמונה ממלאין את החבית:

אזיל דנא בשיתא. בששה זוזים היתה נמכרת ביחד בימות הבציר:

פריס ליה רב יהודה שיתא שיתא בזוא. נעשה רב יהודה חנווני והיה מוכרן שש כוזי בזו: דל תלתין ושיתא. כוזי בשיתא זוזי שקנאה פשו תריסר:

דל תמניא שתותי. של מ"ח שדרך הוא לחסר בבליעת הקנקן כדתנן יוציא לו שתות לין פשו לו לשכרו ארבע: והאמר שמואל המשתכר. בדברים שיש בהם חיי נפש:

אל ישתכר יותר על השתות. הא שתות ישתכר ולמה לא ישתכר רב יהודה עד שתות:

איכא גולפי ושמריא. משתכר הוא הקנקן והשמרים שלקח הכל בו זוז:

דמי ברזנייתא. שנותן דמים לחנווני למוכרן ומוציאן ומכריז עליו בחוצות. כרזנייתא לשון כרזא לשון אחר אומנות יש בנקיבת ברזא בחבית של חרס וצריך ליתן שכר:

משנה

יוציא לו שתות לין.

רבי יהודה אומר: חומש.

יוציא לו שלשה לוגין שמן למאה:

לוג ומחצה - שמרים,

לוג ומחצה - בלע.

אם היה שמן מזוקק - אינו יוציא לו שמרים,

אם היו קנקנים ישנים - אינו יוציא לו בלע.

רבי יהודה אומר:

אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה -

הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה.

גמרא

ולא פליגי,

מר - כי אתריה,

ומר - כי אתריה.

באתריה דמר - חפו בקירא ולא מייץ טפי,

באתריה דמר - חפו בכופרא ומייץ טפי.

איבעית אימא:

משום גרגישתא,

הא - מייצא טפי,

והא - לא מייצא טפי.

באתריה דרב יהודה - רמו ארבעים ותמני כוזי בדנא.

אזיל דנא - בשיתא זוזי,

פריס רב יהודה שיתא שיתא בזוא.

מ, ב. דל תלתין ושיתא בשיתא,

פשו ליה תריסר.

דל תמניא שתותי,

פשו להו ארבעה.

והאמר שמואל:

המשתכר אל ישתכר יותר על שתות!

איכא גולפי ושמריא.

אי הכי, נפיש ליה טפי משתות!

איכא טרחיה,

ודמי ברזנייתא.

34. מ, ב

רפ"י

במזופפין. דכיון דישנים הם
ונתבלעו בלעותם תו לא בלעי:
כיון דטעון טעון. תו לא בלע:

"אם היה שמן מזוקק - אינו יוציא לו שמרים,
[אם היו קנקנים ישנים - אינו יוציא לו בלע]."

והא אי אפשר דלא בלע!

אמר רב נחמן:
במזופפין שנו.

אביי אמר:
אפילו תימא שלא במזופפין,
כיון דטעון טעון.

35. מ, ב

רש"י

כשתמצא לומר. כשתדקדק ותדע מיצוי הדברים: **מותר לערב שמרים.** המוכר שמן לחבירו סתם בעת שהוא מזוקק ששקעו ושקטו שמריו מותר לו לערב ולבלבל שמרים המשוקעות שיחזרו ויתערבו ויצאו עם השמן בתוך המדה: **אסור לערב שמרים.** שבחזקת מזוקק לוקחו ממנו וזה מקלקלו: **והיינו טעמא דמקבל עליו.** לוקח לוג ומחצה שמרים בשלא ערבו ונתנו לו מזוקק: **דא"ל.** מוכר אי בעי לערובי כו': **הוה מזדבן.** כשהייתי מוכרו בחנות היה נמכר שמרים עם השמן: **בבעה"ב עסקינן.** שהלוקח בעל הבית הוא ולקחו למאכל ביתו: **צמד.** העול שהוא מוטל על שני השוורים ומצמידם: **הדבר ידוע.** שאין צמד נמכר במאתים זוז אלא כמות שהוא עם הבקר מכרו לו: **וחכמים אומרים אין הדמים ראייה.** אע"ג דלא שוה כולי האי אחולי אחליה לוקח זה יתר הדמים ור"י לית ליה שיהא מוחל מן הסתם אלא אם כן פירש: **קבולי נמי לא מקבלת.** עלך חסרון השמרים א"כ מה משתכר הרי השכר כולו בשמרים: **זבון וזבין תגרא איקרי.** בתמיה משל הוא לאמר לשוטה לקח בדמים וחזור ומכור בלא שכר ותיקרי תגר:

[**אם היה שמן מזוקק - אינו יוציא לו שמרים, אם היו קנקנים ישנים - אינו יוציא לו בלע.**]
רבי יהודה אומר:
אף המוכר שמן מזוקק לחבירו כל ימות השנה - הרי זה מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה.

אמר אביי:

בשיתמצא לומר,
לדברי רבי יהודה - מותר לערב שמרים,
ולדברי חכמים - אסור לערב שמרים.

"לדברי רבי יהודה - מותר לערב שמרים",
והיינו טעמא דמקבל, דאמר ליה: "אי בעי לערובי לך, מי לא ערבי לך?
השתא נמי קביל".

ולמא ליה: "אי ערבת לי הוה מזדבן לי,
השתא מאי אעביד ליה? לחודיה לא מזדבן לי!

בבעל הבית עסקינן, דניחא ליה בצילא.

ולמא ליה: "מדלא ערבת לי, אחולי אחלת לי!"

רבי יהודה לטעמיה,
דלית ליה 'מחילה'.

דתנן:

"מכר לו את הצמד - לא מכר לו את הבקר.
מכר לו את הבקר - לא מכר לו את הצמד.

רבי יהודה אומר:

הדמים מודיעין.

ביצד?

אמר לו: מכור לי צמדך במאתים זוז - הדבר ידוע שאין הצמד במאתים זוז.

וחכמים אומרים:

אין הדמים ראייה (בבא בתרא עז:).

"לדברי חכמים - אסור לערב שמרים",
והיינו טעמא דלא מקבל, דאמר ליה: "אי בעית לערובי מי הוה שרי לך?
השתא נמי לא מקבילנא".

אמר ליה רב פפא לאביי:

אדרבה, איפכא מסתברא.

לדברי חכמים - מותר לערב שמרים,

והיינו טעמא דלא מקבל, דאמר ליה: "מדלא ערבת לי, אחולי אחלית לי".

לדברי רבי יהודה - אסור לערב שמרים,

והיינו טעמא דמקבל, דאמר ליה: "אי בעי לערובי לא שרי לי לערובי לך, קבולי לא מקבלת!?

זבון וזבין תגרא איקרי!?"

36. מ, ב

רש"י

אחד הלוקח ואחד המפקיד
 לפקטים. לוקח ומפקיד אחד הן
 לענין פקטים תורה אחת
 לשניהם:
 פקטים. פסולת הגרעינים הצפין
 על פני השמן:
 לוקח מקבל פקטים. אם מכר לו
 שמן סתם יקבל ממנו שמן עם
 פקטים:
 לא אמרו שמן עכור אלא למוכר.
 לא אמרו הפסד עכירת השמן
 אלא למוכר:
 שהרי הלוקח מקבל עליו.
 לפחות ממאה לוגין לוג ומחצה
 מחמת שמרים לפיכך צריך ליתן
 לו שמן מזוקק בלא פקטים:
 כי מדה דתשרי. כשער הדמים
 של תשרי שהוא בזול וסתם
 שמנים עכורים וקיבל עליו
 פקטים:
 הא דשקל מיניה בניסן בשער
 של ניסן. ביוקר דדרך כל
 השמנים להיות מזוקקין בניסן
 והלוקח סתם והמוכר סתם אין
 מוכר אלא מזוקק:

תנא:

"אחד הלוקח ואחד המפקיד - לפקטים".

מאי "לפקטים"?

אלימא - כי היכי דלוקח לא מקבל פקטים,
 מפקיד נמי לא מקבל פקטים, ולימא ליה: "פקטך מאי איעביד להו?".

אלא, כי היכי דמפקיד מקבל פקטים, לוקח נמי מקבל פקטים.

ומי מקבל לוקח פקטים!?

והתניא:

"רבי יהודה אומר:

לא אמרו שמן עכור אלא למוכר בלבד,
 שהרי לוקח מקבל עליו לוג ומחצה שמרים בלא פקטים!"

לא קשיא,

הא - דיהיב ליה זוזי בתשרי, וקא שקיל מיניה בניסן - כי מדה דתשרי.
 הא - דיהיב ליה זוזי בניסן, וקא שקיל מיניה בניסן - כי מדה דניסן.

37. מ, ב - מא, א

רש"י

מתני'

לא יחדו לו הבעלים מקום. בבית שומר לאמר לו זויות זו השאילני:
לצורכו. להשתמש בה:
לצורכה. שהיתה במקום התורפה וקרובה להשתבר:
אם משהניחה. שכילה תשמישו הושיבה במקום משתמר בין שטלטה מתחלה לצורכה בין שטלטה לצורכו פטור ובגמרא פריך מאי שנא לא יחדו מיחדו:

גמ'

מני. הא דקתני רישא דאם משהניחה נשברה אף על פי שלצורכו נטלה מתחלה פטור דאמר משהחזירה הרי היא ברשות הבעלים כבתחלה ואינו עליה אלא כשומר חנם ופטור על אונסיה ואף על פי שלא הודיע לבעלים לומר נטלתי והחזרתיה הויא השבה רבי ישמעאל היא כו':

צריך דעת בעלים. ואם לא הודיעם חייב באחריותם אם מת או נגב דמדשקליה קם ליה ברשותיה והשבה בלא ידיעה לאו השבה היא:

דמקומה היא. וכיון דבאותו מקום החזירה חזרה גמורה היא:

אתאן לר"ע. תירוצא הוא: **תרגמה רבי יעקב.** דתיקו כולה כחד תנא ובתרי טעמי רישא שהחזירה למקומה דכל מקום שהחזירה מקומה היא דהא לא יחדו לה מקום וסיפא שהחזירה למקום שאינה מקומה כדמסיים במסקנא דהא דמסקינן בסיומא וסיפא שהניחה במקום שאינה מקומה אתרצתא דכולהו קאי אדרי יעקב ואדרי נתן ואדרב ששת ומשום דהניחה חוץ למקומה לא הויא חזרה וכגון שנטלו מתחלה על מנת לגזולה והיינו לצרכו דמתניתין דאילו לשאלה בעלמא ולתשמיש כיון דלאו גזילה הוא סגי לה בהשבה כל דהו וכל מקום שהניחה פטור באונסין אבל משום דגזולה הויא ובגזילה כתיב והשיב וזה שהניחה למקום שלא יחדו לה בעלים לא הויא השבה:

ור' נתן תרגמה. דאפילו לא נטלה על מנת לגזולה כו' אלא על מנת לשלוח בה יד וליטול מקצתה ולא נטל אפי"ה קמה ליה ברשותיה כולה והויא לה גזילה ובעי השבה ובמקום שאינו מקומה לאו השבה היא ורב ששת לא שביק דליסיימו לתירוציהו ואתקיף מידי נטלה קתני כו' ומיהו סיומא דמילתא דמסקנא וסיפא שהניחה במקום שאינו מקומה אכולהו קאי:

משנה

המפקיד חבית אצל חבירו:
ולא יחדו לה בעלים מקום, וטלטה ונשתברה,
אם מתוך ידו נשברה:
לצורכו - חייב.
לצורכה - פטור.
אם משהניחה נשברה:
בין לצורכו בין לצורכה - פטור.
יחדו לה הבעלים מקום, וטלטה ונשברה,
בין מתוך ידו, ובין משהניחה,
לצורכו - חייב,
לצורכה - פטור.

גמרא

הא מני?

רבי ישמעאל היא, דאמר: לא בעינן דעת בעלים.

דתניא:

"הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס - למקום שאגב יחזיר,
דברי דבי ישמעאל.
רבי עקיבא אומר:
מא, אצריך דעת בעלים".

אי רבי ישמעאל,

מאי איריא "לא יחדו"? אפילו יחדו נמי!

לא מיבעיא קאמר.

לא מיבעיא 'יחדו' דמקומה הוא,

אלא אפילו "לא יחדו", דלאו מקומה הוא לא בעינן דעת הבעלים.

אימא סיפא:

"יחדו לה הבעלים מקום וטלטה ונשברה, בין מתוך ידו, בין משהניחה,
לצורכו - חייב,
לצורכה - פטור!"

אתאן לרבי עקיבא,

דאמר: בעינן דעת בעלים.

אי רבי עקיבא מאי איריא "יחדו"? אפילו 'לא יחדו' נמי!

לא מיבעיא קאמר.

לא מיבעיא 'לא יחדו', דלאו מקומה הוא, אלא אפילו "יחדו" נמי, דמקומה הוא, בעינן דעת בעלים.

רישא רבי ישמעאל וסיפא רבי עקיבא!?

אין, דאמר רבי יוחנן:

מאן דמתרגם לי "חבית" אליבא דחד תנא, מובלגא מאניה בתריה לבי מסותא.

תרגמה רבי יעקב בר אבא קמיה דרב: שנטלה על מנת לגזולה.

תרגמה רבי נתן בר אבא קמיה דרב:

שְׁנֵטְלָה עַל מְנַת לְשַׁלּוּחַ בַּהּ יָד.

בְּמַאי קָמִיפְלָגִי?

בְּשְׁלִיחוֹת יָד צְרִיכָה חֶסְרוֹן.

מֵאַן דְּאָמַר: "לְגוּזְלָה", קְסָבֵר: שְׁלִיחוֹת יָד צְרִיכָה חֶסְרוֹן,
וּמֵאַן דְּאָמַר: "לְשַׁלּוּחַ בַּהּ יָד", קְסָבֵר: שְׁלִיחוֹת יָד אֵינָה צְרִיכָה חֶסְרוֹן.

מִתְקִיף לָהּ רַב שֵׁשֶׁת:

מִיָּדִי 'נְטְלָה' קְתַנִּי "טִלְטְלָה" קְתַנִּי!

אֵלָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת:

הֵכָא בְּמַאי עֲסָקִינָן: כְּגוֹן שְׁטַלְטְלָה לְהַבִּיא עָלֶיהָ גּוּזְלוֹת,
וְקַא סָבֵר: שׁוֹאֵל שְׁלֵא מַדְעַת, גּוּזְלָן הוּי.

וְכוּלָּהּ רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל הִיא,

וְסִיפָא שְׁהַנִּיחָה בְּמַקּוֹם שְׁאֵינָה מְקוּמָה.

וְרַבִּי יוֹחָנָן?

"הַנִּיחָה", בְּמַקּוּמָה מִשְׁמַע.

רַבִּי

שְׁלִיחוֹת יָד. שְׁחִיבּוֹ הַכְּתוּב עֲלֵיו
אֲפִילוּ נֶאֱנָסָה כְּדַכְּתִיב (שְׁמוֹת
כב) וּמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה [וּגוֹי]
שְׁבוּעַת ה' תְּהִיָּה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם
לֹא שֶׁלַח יָדוֹ וּגוֹי דְּמִשְׁמַע הָא שֶׁלַח
נִתְחַיֵּב שׁוֹב בְּמִיתַתָּה

וּבְשִׁבְיַתָּה:

צְרִיכָה חֶסְרוֹן. לֹא הוּי שְׁלִיחוֹת
יָד לְהַעֲמִידָה בְּרִשׁוֹתוֹ אִלָּא אִ"כ
חֶסְרָה:

מִיָּדִי נְטְלָה קְתַנִּי. דְּמִשְׁמַע
שְׁנֵטְלָה לְעַצְמוֹ:

טִלְטְלָה קְתַנִּי. לְתַשְׁמִישׁ בַּעֲלָמָא
מִשְׁמַע לְצַרְכּוֹ דְּמִתְנִי:

**אִלָּא כְּגוֹן שְׁטַלְטְלָה לְהַבִּיא עֲלֵיהָ
גּוּזְלוֹת.** לְעֵלוֹת עֲלֵיהָ כְּדֶרֶךְ סוּלָם
לִיטוּל גּוּזְלוֹת מִקַּן גְּבוּהָ וְאִפִּיָּה
הוּיָא גּוּזִילָה לְמִיקָם בְּרִשׁוֹתֶיהָ עַד
דְּעֵבִיד הַשְּׁבָה דְּקָסְבֵּר שׁוֹאֵל שֶׁלַא
מַדְעַת בַּעֲלִים גּוּזְלָן הוּא:

וְכוּלָּהּ ר' יִשְׁמַעְאֵל הִיא.
אֲשִׁינוּיָא דְּכוּלְהוּ קָאִי אֲדַרְיָ

יַעֲקֹב וְאֲדַרְיָ נִתְּן וְאֲדַרְבִּי שֵׁשֶׁת:

וְסִיפָא שְׁהַנִּיחָה בְּמַקּוֹם שְׁאֵינָה

מְקוּמָה. אֲבָל רִישָׁא כָּל מְקוּם
שְׁהַנִּיחָה מְקוּמָה הִיא:

וְר' יוֹחָנָן. דְּאָמַר לְעִיל מֵאַן
דְּמִתְרַגְּסֵי לִי כּוֹי:

הַנִּיחָה בְּמַקּוּמָה מִשְׁמַע. הַלְכֵךְ

לֹא מִיִּתְקַמָּא כְּרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל:

38. מא, א-ב

רָט"י

שליחות יד. שחיטתו הכתוב עליו ואפי' נאנסה כדכתיב או נשבר או נשבה וגו' שבועת ה' תהיה אם לא שלח דמשמע הא אם שלח נתחייב שוב במיתתה ובשביתתה:
צריכה חסרון. וכל זמן שלא חסרה לא קמה ברשותיה להתחייב באונסיה:
זאב. טורף נושא הטרף לחורו:
ארי. אינו טורפה אלא דורסה במקומה ואוכלה:

פטור. דאונסין נינהו ואי משום דהניח עדרו ופשיעה היא מוקמינן לה דעל בעידנא דעיילי אינשי כדאמרין בהשוכר את הפועלים (לקמן צג:) אי"נ דשמע קול אריה ועל:
הא שקלינהו. ואי נמי שליחות יד חשיבא הא הדר אהדרה כשנטלו הימנו ואנן מוקמינן לעיל סתם מתני' כרבי ישמעאל דאין צריך דעת בעלים:

הא לא משכה. בשליחות יד כדי לקנותה ומטלטלין אינן נקנין אלא במשיכה לא במקח ולא לענין גזל ולא לענין שליחות יד כדתנן במתני' (לקמן דף מג:) הטה את החבית ונטל ממנה רביעית יין אין משלם אלא רביעית אלמא בעינן דליקנייה כו':
 ואמר רב שמואל גרסינן:

שהכישא במקל. כשנתנו עליה ורצתה זו היא משיכה משעקרה יד ורגל על ידו:

והא לא חסרה. לאו פירכא היא אלא מסקנא וסיומא הוא למילתיה דאמר תסתיים דרב הוא דאמר אין צריכה חסרון מדשני רב למתניתין משום דהכישא ורצתה לפניו ואי קשיא דלמא הא דהניח מקלו ותרמילו חיוביה לאו משום שליחות יד הוא דליבעי חסרון אלא משום שואל שלא מדעת הוא כי ההוא דלעיל דחבית לא היא דכי אמרינן בשומרין שאלה שלא מדעת בדבר שאינו כיחש וחיסר מחמת מלאכה אבל בעלי חיים המכחישים מחמת מלאכה תחלתו שליחות יד היא:

שהכחישה. בהכאתו דהיינו חסרון:

דיקא נמי. דהכחישה קאמר רב מדנקט הכשת מקל דמכה חזקה היא:

ומדרב סבר צריכה חסרון. דהא דייקין מדנקט מקל:

לוי. בר פלוגתיה סבר אין צריכה חסרון:
משונה שליחות יד כו'. כלומר אינה דומה לזו שזו נאמרה לצורך ולא משתמע אלא בחסרון אבל של שומר שכר נאמרה שלא לצורך משמעות שבה אלא לדרשה וללמד שאינה צריכה חסרון:

ואני אומר. ר' יוחנן פליג אדרבי יוסי בן נהוראי רביה ואמר אף היא לצורך נאמרה ולוי ס"ל כרבי יוסי בן נהוראי למידרש מיניה דאין צריכה חסרון דאי מקרא קמא לא תיסק אדעתין לחיוביה עד דמחסר ליה:
 בשומר חנם נאמר ונקרב בעל הבית וגו' בשומר שכר כתיב שבועת ה' תהיה וגו' ואמרינן בהשואל (לקמן דף צד:) פרשה ראשונה נאמרה בשומר חנם שניה בשומר שכר וכתוב בתרוייהו אם לא שלח הא אם שלח נתחייב בדברים שהוא פטור עליהם כגון שומר חנם בין בגנבה בין באונסין דמדשלח בה יד קנאה וקמה ברשותו ושומר שכר פטור במת או נשבר או נשבה דהיינו אונסין:

שומר חנם שפטור. כל זמן שלא שלח בה יד כדכתיב אם לא ימצא הגנב ונקרב בעה"י דנשבע שלא שלח בה יד ולא פשע בשמירתו ופטור כדאמרין לקמן בשמעתין דהאי ונקרב שבועה הוא:

שומר שכר שחייב בגנבה ואבדה. דפרשה שניה בו נאמרה וכתוב בה אם גנב יגנב כו':

לא כ"ש. שאם שלח בה יד חייב באונסין:
דא ודא אחת היא. כמשמעה של זו כך משמעה של זו לפי ששתיהן הוצרכו ואין כאן מקרא יתר:

מאי דא ודא אחת היא. למה שתיהן שוות הלא לא הוצרכה השניה:

איתמר:

רב ולוי.

חד אמר: שליחות יד צריכה חסרון,
 וחד אמר: שליחות יד אינה צריכה חסרון.

תסתיים דרב הוא דאמר: "שליחות יד אינה צריכה חסרון".

דתניא:

"רועה שהיה רועה עדרו, והניח עדרו ובא לעיר,

ובא זאב וטרף ובא ארי ודרס - פטור."

הניח מקלו ותרמילו עליה - חייב."

והוינן בה, משום ד"הניח מקלו ותרמילו עליה חייב"?

הא שקלינהו!

85 ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה אמר רב:

בעודן עליה.

וכי "עודן עליה" מאי הוי?

הא לא משקה!

ואמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב:

שהכישא במקל ורצתה לפניו.

והא לא חסרה!

אלא לאו שמע מינה:

קסבר: שליחות יד אינה צריכה חסרון.

אימא שהכחישה במקל.

דיקא נמי, דקתני: "שהכישא במקל".

שמע מינה.

ומדרב סבר: שליחות יד צריכה חסרון,

לוי סבר: שליחות יד אינה צריכה חסרון.

מאי טעמא דלוי?

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן נהוראי:

משונה שליחות יד האמורה בשומר שכר,

משליחות יד האמורה בשומר חנם.

מא,ב ואני אומר:

אינה משונה.

ומאי "משונה"?

לא תאמר שליחות יד בשומר שכר, ותיתי משומר חנם:

ומה שומר חנם שפטור בגנבה ואבדה, שלח בה יד - חייב,

שומר שכר שחייב בגנבה ואבדה - לא כל שכן?

למאי הלכתא כתבינהו רחמנא?

לומר לה: שליחות יד אינה צריכה חסרון.

"ואני אומר: אינה משונה".

כרבי אלעזר,

דאמר: דא ודא אחת היא.

מאי "דא ודא אחת"?

משום דאיכא למפרך,

מה לשומר חנם, שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת גנב!

ומאן דלא פריך, סבר: קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה.

רבא אמר:

לא תאמר שליחות יד לא בשומר חנם ולא בשומר שָׁכר, ותיתי משואל:

ומה שואל דלדעת בעלים קא עביד, שלח בה יד - חייב, שומר חנם ושומר שָׁכר - לא כל שכן? למה נאמר?

חדא - לומר לה: שליחות יד אין צריכה חסרון.

ואידך - שלא תאמר: דיו לבא מן הדין להיות כנידון, מה שואל בבעלים פטור, אף שומר חנם ושומר שָׁכר בבעלים פטור.

ולמאן דאמר: שליחות יד צריכה חסרון,

הני תרתיה שליחות יד למה לי?

חדא - שלא תאמר: דיו לבא מן הדין להיות כנידון.

ואידך - לכדתניא:

"ונקרב בעל הבית אל האלהים"⁸⁶ (שמות כב, ז) - לשבועה.

אתה אומר לשבועה, או אינו אלא לדין?

נאמרה שליחות יד⁸⁷ למטה,

ונאמרה שליחות יד⁸⁸ למעלה.

מה להלן לשבועה⁸⁹ - אף כאן לשבועה."

רפ"י

שומר חנם שפוטר עצמו בטענת

גנב. כלומר גנב גנבה ממני ובאו עדים שהיא אצלו משלם תשלומי כפל דכתיב אם לא ימצא הגנב וגוי ודרשינן בבבא קמא (דף סג:): אם לא ימצא כמה שאמר אלא שהוא עצמו גנבו מה כתיב אחריו אשר ירשיעון אלהים ישלם שנים אבל שומר שכר אינו משלם כפל שאם טען נגנבה משלם קרן שהרי הוא חייב בגניבה וטענה אחרת אינה מביאה אותו לידי כפל:

קרנא בלא שבועה עדיפא

מכפילא בשבועה. חמור שומר שכר שחייב בקרן עד שלא נשבע לשקר במקום ששומר חנם פטור דהיינו גניבה ואבידה משומר חנם שמשלם כפל ומדה זו אינה אלא לאחר שנשבע לשקר שנגנבה ובאו עדים שהוא גנבה דכי אתרבי כפל בטוען טענת גנב לאחר שבועה

אתרבי כדלקמן בשמעתין:
רבא אמר. אפילו לרבי אלעזר נמי אתיא דלא תימא כו':

ותיתי משואל. שחייבו הכתוב באונסין בשביל שכל הנאה שלו ושולח יד נמי כל הנאה שלו:

(ומה שואל) **שלדעת בעלים.** שלח בה יד לעשות מלאכתו חייב באונסין:

שומר חנם ושומר שכר. השולחין יד שעושין מלאכתן שלא לדעת בעלים לא כ"ש דחייב שוב באונסיה:

למה נאמרה. בשתיהן:
חדא לומר לך שליחות יד אינה צריכה חסרון:

ואידך. האמורה בשומר שכר: **שלא תאמר דיו לבא כו'.** אם לא נאמרה בשאר שומרין ולמדה משואל הייתי אומר דיו לשליחות יד דשומרין שבא מדין שואל להיות כנידון:

מה שואל. אם בעליו עמו כתיב לא ישלם אונסין אף שומרין ששלחו יד אם בעליו עמו יפטר כתב קרא יתירא לחייבו אפילו בבעלים וגלי רחמנא בחדא והא הדין בכולהו:

לשבועה. והכי קאמר אם לא ימצא כמה שאמר שנגנבה אלא הוא גנבה והוא כבר נקרב אל הדיינין לשבועה ונשבע לשקר ואח"כ באו עדים אשר ירשיעון הדיינין ישלם כפל:

אתה אומר. קריבה לשבועה או אינו אלא קריבה לדין שמשעה שטען בב"ד נגנבה אע"פ שלא נשבע ישלם כפל אם באו עדים:

נאמר שליחות יד למטה. אצל שומר שכר שבועת ה' תהיה בין שניהם אם לא שלח:

ונאמר שליחות יד למעלה. ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח:

אף כאן לשבועה. למדנו שאין משלמין כפל ע"י טענת גנב אלא לאחר שבועה וגם למדנו שנפטר מגנבה ואבדה בשבועה:

⁸⁶ אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו
⁸⁷ שבעת ה' תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו ולא ישלם (שמות כב, ז)
⁸⁸ אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו (שמות כב, ז)
⁸⁹ שבעת ה' תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו ולא ישלם (שמות כב, ז)

39. מב, א

רש"י

מתני'
צרון. בסודרו והפסילן
לאחוריו:

גמ'
מאי הוה ליה למיעבד. הרי
צרון:
מצוי בידו. לא יפקידנו לאחרים
במקום אחר שאם תזדמן לו
סחורה לשכר יהא מזומן לו:
תחת ידו. להיות מזומן לו לצורך
ריוח הבא פתאים:
אין הברכה. שמתברך ורבה
מאליו פויישוין בלעז:
באסמיה. דריש ליה לשון דבר
הסמוי מן העין:
שאינ העין שולטת בו. שנאמר
באסמיה לשון גנאים:

מב, א משנה

המפקיד מעות אצל חברו:
צרון והפסילו לאחוריו,
או שמסרם לבנו ולבתו הקטנים, ונעל בפניהם שלא כראוי -
חייב,
שלא שימר כדרך השומרים.
ואם שימר כדרך השומרים - פטור.

גמרא

בשלמא כולהו - שלא שימר כדרך השומרים,
אלא "צרון והפסילו לאחוריו" - מאי הנה ליה למיעבד?

אמר רבא אמר רבי יצחק:
אמר קרא: "וצרת הכסף בידך"⁹⁰ (דברים יד, כה),
אף על פי שצורוין יהיו בידך.

ואמר רבי יצחק:
לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו,
שנאמר: "וצרת הכסף בידך".

ואמר רבי יצחק:
לעולם ישליש אדם את מעותיו,
שליש - בקרקע,
ושליש - בפרקמטיא,
ושליש - תחת ידו.

ואמר רבי יצחק:
אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין,
שנאמר: "וצו ה' אתך את הברכה באסמיה"⁹¹ (דברים כה, ח).

תנא דבי רבי ישמעאל:
"אין הברכה מצויה אלא בדבר שאין העין שולטת בו,
שנאמר: "וצו ה' אתך את הברכה באסמיה" (דברים כה, ח)".

תנו רבנן:
"ההולך למוד את גורנו,
אומר: 'יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתשלח ברכה במעשה ידינו'.
התחיל למוד,
אומר: 'ברוך השולח ברכה בברי הזה'.
מדד ואחר כך בידך - הרי זה תפילת שוא,
לפי שאין הברכה מצויה: לא בדבר השקול,
ולא בדבר המדוד,
ולא בדבר המנוי,
אלא: בדבר הסמוי מן העין,
שנאמר: "וצו ה' אתך את הברכה באסמיה" (דברים כה, ח)".

⁹⁰ ונתתה בכסף וצרת הכסף בידך והלקת אל המקום אשר יבחר ה' א-להיך בו
⁹¹ וצו ה' אתך את הברכה באסמיה ובכל משלח ידך ובכסף בארץ אשר ה' אלהיך נתן לך

40. מב, א

רש"י

אין להם שמירה כו'. דאם לא שמרן ונגנבו פשיעה היא :
ואם צורבא מרבנן הוא. המפקיד שהוא חרד על מצות הבדלה על הכוס אמר השומר דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא להכי לא קברינהו ופטור :
גשוישאי. מגששין בקרקע בשפודין של ברזל להכיר מקום שתחתיו חלל :
בשמי קורה. בגג מתחתיו :
פרומאי. שוברי התקרה :
ביני אורבי. בין שורות הבנין בכותל :
טפוחאי. מטפחים בכותל לידע אם יש שם חלל :
או בטפח הסמוך כו'. וכולן בכותל :
הרי הוא כמבוער. ואין צריך לבערו דאין כאן עוד כל יראה :
הכא מאי. לענין שמירת כספים :
משום ריחא. שהכלב מריח וחופש אחריו והרי הוא מוציא ונראה :
מסיכרא. שם מקום :

אמר שמואל :

כספים אין להם שמירה אלא בקרקע.

אמר רבא :

ומודי שמואל בערב שבת בין השמשות, דלא אטרחוהו רבנן. ואי שהא למוצאי שבת שעור למקברינהו, ולא קברינהו - מחייב. ואי צורבא מרבנן הוא, סבר: דלמא מיבעי ליה זוזי לאבדלתא.

והאידידנא דשכיחי גשוישאי - אין להן שמירה אלא בשמי קורה.

והאידידנא דשכיחי פרומאי - אין להם שמירה אלא ביני אורבי.

אמר רבא :

ומודה שמואל בכותל.

אי נמי,

בין הקרנות.

והאידידנא דשכיחי טפוחאי, אין להן שמירה אלא בטפח הסמוך לקרקע, או בטפח הסמוך לשמי קורה.

אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי :

התם תנן :

"חמיץ שנפלה עליו מפולת - הרי הוא כמבוער."

רבן שמעון בן גמליאל אומר :

כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו" (פסחים לא:).

ותנא :

"במה חפישת הכלב שלשה טפחים."

הכא מאי ?

מי בעינן שלשה טפחים או לא ?

אמר ליה :

התם, משום ריחא - בעינן שלשה טפחים.

הכא, משום איכסויי מעינא - לא בעינן שלשה טפחים.

וכמה ?

אמר רפרם מסיכרא :

טפח.

41. מב, א-ב

רש"י

צריפא דאורבני. בית קטן עגול כמין כובע שעושים צידי עופות לארוב:
דאורבני. של ערבה היה:
אע"ג דלענין גנבי נטירותא היא. אפילו בלא קבורה שאין גנבי הולכין שם לגנוב שאין ממון מצוי שם:
תחלתו בפשיעה. שמה תפול שם דליקה ונמצא פשע שלא קברן:
וסופו באונס. שהרי גנבו וגניבה לשומר חנם אונס הוא:
אשלמינהו. מסרן לאמו:
קרטליתא. ארגו אשקר"א בלע"ז: נימא ליה לדידיה [זיל] שלים דשומר שמסר לשומר חייב:
כל המפקיד כו'. על דעת שלא יהא שומר נמנע מלמסורן לאנשי ביתו הגדולים ונאמנים לו הוא דמפקיד:
נימא לה לאימיה. שתשלם בשביל שלא קברתו:

ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חכריה, אותבינהו בצריפא דאורבני, איגנוב.

אמר רב יוסף:

אף על גב דלענין גנבי - נטירותא היא, לענין נורא - פשיעותא היא, הוה תחלתו בפשיעה וסופו באונס - חייב.

ואיכא דאמרי:

אף על גב דלענין נורא - פשיעותא היא, לענין גנבי - נטירותא היא, ותחלתו בפשיעה וסופו באונס - פטור.

והילכתא:

תחילתו בפשיעה וסופו באונס - חייב.

ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חכריה,

אמר ליה: הב לי זוזאי.

אמר ליה: לא ידענא היכא אותבינהו.

אתא לקמיה דרבא, אמר ליה: כל לא ידענא פשיעותא היא, זיל שלים.

ההוא גברא דאפקיד זוזי גבי חכריה.

אשלמינהו לאימיה, ואותבינהו בקרטליתא, ואיגנוב.

אמר רבא:

היכי נדיינו דיני להאי דינא?

מב, נימא ליה לדידיה: "זיל שלים" - אמר: "כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד".

נימא לה לאימיה: "זילי שלמי" - אמרה: "לא אמר לי דלאו דידיה נינהו דאקברינהו".

נימא ליה: "אמאי לא אמרת לה?" - אמר: "כל שכן, דכי אמינא לה דדידי נינהו טפי מזדהרא בהו".

אלא אמר רבא:

משתבע איהו - דהנהו זוזי אשלמינהו לאימיה,

ומשתבעא אימיה - דהנהו זוזי אותבינהו בקרטליתא ואיגנוב, ופטור.

42. מב, ב

רש"י

לבקרא מסותיה. היה לו להודיעני שאינו אוכל: איבעי ליה לעיוני. אם אוכל אם לאו: אי איכא פסידא ליתמי כו'. תירוצא הוא: דאשכחיה למריה דתורא. המוכר: ושקול דמיייהו. דאמרי ליה מקח טעות הוא: אלא מאן טעין. מי תובע כלום דקאמר (רבא) היכי נדיינו: מריה דתורא טעין. ושואל שמתה בהמתו אצלך ותובע את האפטרופוס: ספסירא. קונה ומוכר בהמות בשוק ביום שקנה מוכר: משתבע ספסירא. דלא הוה ידע: ומשלם בקרא דמי בשר בזול. ותמיה אני מנין לרמי בר חמא דין זה מה לו לספסירא עם הרועה לא שומר שלו הוא ונראה לי דמתניתין (לעיל דף לה:). דהשוכר הפרה לחבריו והשאילה לאחר ומתה כדרכה דקאמר ר' יוסי יחזיר פרה לבעלים ואוקימנא הלכה כר' יוסי אלמא אעייפ שאין הבעלים בעלי דברים של שואל והשוכר שהוא לו בעל דברים אינו חסר כלום שהרי פטור באונסין אפי' הכי הואיל ויש לו דין על השואל לגבות יעמדו הבעלים הראשונים במקומן וגובין מן השואל הי"נ הואיל ויש ליתומים לגבות מן הרועה שהוא שומר שכל שלחם יעמדו בעלים במקום היתומים וגובין ומיהו אי הוה מפסדי יתומים לא היה עושה פשרה בממון יתומים לשלם בזול דיתמי לאו בני מחילה ניהו אבל עכשיו שהוא מגבה לבעלים וכאן אין פשיעה כל כך דאמר בהדי תוראי אוקימתיה כו' הטיל פשרה ביניהם ולא ישלם כל דמי השור כמות שהוא חי אלא העור יחזיר לבעלים והבשר שמין וישלם שני שלישים דהיכא דאמרינן בגמרא משלם בזול כל זוזא שהוא שש מעה כסף חשבינן בארבעה דנקי בפרק מי שמת (ב"ב דף קמו:):

ההוא אפטרופא דיתמי דזבן להו תורא ליתמי ומסריה לבקרא. לא הוו ליה כפי ושיני למיכל, ומית.

אמר רמי בר חמא:

היכי נדיינו דיני להאי דינא?

נימא ליה לאפטרופא: "זיל שלים" - אומר: "אנא לבקרא מסרתיה".

נימא ליה לבקרא: "זיל שלים" - אומר: "אנא בהדי תורי אוקימתיה, אוכלא שדאי ליה, לא הוה ידעינן דלא אכל".

מכדי, בקרא שומר שבר דיתמי הוא,

איבעי ליה לעיוני!

אי איכא פסידא דיתמי - הכי נמי,

והכא במאי עסקינן: דליכא פסידא דיתמי,

דאשכחיהו למריה דתורא ושקול יתמי זוזי מיניה.

אלא מאן קא טעין?

מריה דתורא קטעין:

"איבעי ליה לאודועו".

מאי מודעינן ליה? מידע ידע דמקח טעות הוי!

בספסירא דזבן מהכא ומזבין להכא.

הלך,

מישתבע איהו - דלא הוה ידע,

ומשלם בקרא - דמי בשר בזול.

43. מב, א - מג, א

רפ"י

כשותא. הומלוין שמטילין לתוך השכר:
כריא. כרי:
אמר ליה. בעל הבית:
לסרסיה. לאשר על ביתו העושה שכר שלו:
מהא רמי. הראהו הכרי שלו וא"ל מזה תטיל לשכר:
מאיךך. של פקדון:
ואי דשהא שיעור כו'. גמי פריך אם היה כרי שלו קרוב ושל פקדון רחוק ושהא השליח שיעור מהלך דרך הקרוב ולא אייתי:
גלי דעתיה. דבעל הבית דניחא ליה שהרי ידע שמשל פקדון הוי ולא מיחה בידו:
והא קמשתרשי ליה. והלא הוא נשכר הכשות של פקדון שהטילו בשכר ושלו עומד וישלם משלו:
חלא. החמיץ:
בכיסוי. שהיתה כישות גרועה וקוצים מעורבין בה דלא השביח השכר כרצונו וקשה בעיניו שהטילוהו בתוכו:
ומשלם לו דמי כסי. דמי כשות של קוצים לפי מה שהשביח:

ההוא גברא דאפקיד פשותא גבי חבריה.
 הנה ליה לדידיה נמי פריא דכשותא.
 אמר ליה לסרסיה: "מהאי רמי".
 אזל רמא מאיךך.

אמר רב עמרם:

הכי נדיינו דיני להאי דינא?

נימא ליה לדידיה: "זיל שלים" - אמר: "אנא אמרי ליה מהאי רמי".

נימא ליה לסרסיה: "זיל שלים" - אמר: "לא אמר לי מהאי רמי, ומהאי לא תרמי".

ואי דשקא שיעור לאיתויי ליה ולא אייתי ליה, גלי אדעתיה דניחא ליה!

בדלא שקא.

סוף סוף, מאי פסיקא איקא?

והא קא משתרשי ליה!

אמר רב סמא בריה דרבא:

דהנה שיקרא חלא.

רב אשי אמר:

בכיסוי,

מגא ומשלם ליה דמי כסי.

44. מג, א

רש"י

גמ'

משום דצרוּרין לא ישתמש בהן.
בתמיה ומה גילוי דעת יש כאן
שאיין חפץ שישתמש בהם מאחר
שאם הן מותרין קאמרת
ישתמש בהן דהמפקיד אצלו
יודע שהוא צריך תדיר למעות
צרוּרין נמי ישתמש דדרך כל
אדם לצור מעותיו:

משנה

המפקיד מעות אצל שולחני:

אם צרוּרין - לא ישתמש בהן,

לפיכך,

אם אבדו - אינו חייב באחריותו.

מותרין - ישתמש בהן,

לפיכך,

אם אבדו - חייב באחריותו.

אצל בעל הבית,

בין צרוּרין ובין מותרין - לא ישתמש בהן,

לפיכך,

אם אבדו - אינו חייב באחריותו.

חנוני - בבעל הבית,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

חנוני - בשולחני.

גמרא

משום ד"צרוּרין" לא ישתמש בהן?!

אמר רב אסי אמר רב יהודה:

בצרוּרין וחתומין שנו.

רב מרי אמר:

בקשר משונה.

איכא דאמרי:

בעי רב מרי:

קשר משונה מאי?

תיקו.

45. מג, א

רפ"י

ואפילו נאנסו. קאמר מתניתין דחייב באחריותן ואפילו לא נשתמש בהן דמהשתא הוי שואל עלייהו:

נאנסו לא. כל זמן שלא נשתמש לא הוי שואל אלא אבדו דוקא חייב כשומר שכר:

ואי שואל לא הוי שומר שכר נמי לא הוי. מה שכר נטל על שמירתם אלא על שסמך עליהם להחליפן ולהשתכר אם יבא לידו אתה מחייבו ושאלה היא זו שהרי כל הנאה שלו:

בההיא מודינא. אע"ג דאמינא לא הוי שואל מהשתא עד שישתמש מודינא דשומר שכר הוי:

דהואיל ונהנה מהנה. לבעלים: **המפקיד מעות.** גזבר שהפקיד מעות הקדש כסבור שהן שלו: **לא מעל גזבר.** שהרי לא ברשות הוציאן ואינו שלוחו:

מותרין. דהוה ליה כנותן רשות והוה ליה שלוחו:

לפיכך אם הוציא. שולחני מעל גזבר:

ואי אמרת אפילו נאנסו. תנא מתני' דחייב שולחני באחריותן נמצא משעה שהפקידו אצלו יצאו מרשות הקדש ובאו לרשות שולחני ונעשה כמו שלוחו לו ואין הוצאה גדולה מזו מאי איריא הוציא:

אידי דתנא רישא הוציא. לאשמועינן רבותא דאפילו הוציא לא מעל תנא סיפא הוציא:

"מותרין ישתמש בהן, לפיכך, אם אבדו - חייב באחריותו".

אמר רב הונא:
ואפילו נאנסו.

והא "אבדו" קתני!

כדרכה, דאמר רבה:
"נגנבו" (בבא מציעא נח.) - בלסטין מזוין,
"אבדו" - שטבעה ספינתו בים.

ורב נחמן אמר:
נאנסו - לא.

אמר ליה רבא לרב נחמן:
לדידה דאמרת: "נאנסו - לא",
אלמא לא הוי שואל עליהו,
אי שואל לא הוי, שומר שכר נמי לא הוי!

אמר ליה: בהא מודינא לה,
דהואיל ונהנה מהנה, בההוא הנאה דאי מיתרמי ליה זבינא דאית בה רוחא, זבן בהו -
הוי עלייהו שומר שכר.

איתיביה רב נחמן לרב הונא:
"המפקיד מעות אצל שולחני, אם צוררין - לא ישתמש בהן, לפיכך, אם הוציא - לא מעל הגזבר, ואם מותרין - ישתמש בהן, לפיכך, אם הוציא - מעל הגזבר."
ואי אמרת: "אפילו נאנסו" - מאי איריא "הוציא"? אפילו לא הוציא נמי!

אמר ליה:
הוא הדין אף על גב דלא הוציא,
ואידי דתנא רישא "הוציא", תנא סיפא נמי "הוציא".

46. מג, א

רפ"י

מתני'

ילקה בחסר וביתר. אם חסרו דמיה שהזולה בשוק ישלם דמיה כמו שהיתה שוה בשעה ששלח בה יד שהיא שעת הגזילה וכן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה וכגון שהוציאה שאינה בעין אבל אם ישנה בעין כמות שגזלה אומר לו הרי שלך לפניך כדאמרינן גבי מטבע ונפסל תרומה ונטמאת בפרק הגזול [קמא] (בי"ק דף צו:):

וביתר. אם שהתה בידו מששלח בה יד ונתיקרה ואח"כ הוציאה לוקה ביתר דמיה לשלם כשעת הוצאה:

ובית הלל אומרים כו'. בגמרא מפרש מאי קאמר:

כשעת התביעה. כשעת שיתבעו לדין ובגמרא מפרש טעמא:

גמ'

מעיקרא. כשגזלה:

ולבסוף. כשיצתה מן העולם:

תברה. בידיים:

או שתייה. אחר שהוקרה:

דאי איתה. כאן בשעת התביעה הוה מהדרנא בעינא דכי אמרינן משלם כשעת הגזילה היכא דליתה בעין אבל ישנה בעין בין שהוקרה בין שהזולה חוזרת כמות שהיא הלכך הואיל ואם תבעה בעודה קיימת לאחר שהוקרה היתה חוזרת בעין אשתכח דההיא שעתא דקא שתי לה הוא דגזיל לה:

ובמאי. אהייא פליגי בית הלל:

אי בחסר. כשהזולה דקאמרי ב"ש ילקה לשלם כדמים שהיתה בשעת הגזילה וקאמרי בית הלל כשעת הוצאה:

ומי איכא למאן דאמר. היכא דליתה בעין דכל הגזלנין לאו כשעת הגזילה משלמין:

אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים. כשעת הגזילה וביתר פליגי דקאמרי ב"ש אם הוקרה ילקה לשלם כשעת הוצאה מן העולם ובית הלל אמרי כשעת הוצאה מבית הבעלים:

כי פליגי בחסר. וקאמרי ב"ה כשעת הוצאה מן העולם ודקא קשיא לך כל הגזלנין משלמים כשעת הגזילה אי בגזילה ממש דגזלה מעיקרא הי"נ אבל הכא דבהיתרא אתא ליד"י ומשום שליחות יד קמחייבת ליה בהא פליגי:

ב"ש סברי שליחות יד אינה צריכה חסרון. ומששלח בה יד אע"פ שלא חסרה הויה גזילה וקמה ברשותיה וכשהזולה ברשותו הזולה ואם היתה בעין אומר לו הרי שלך לפניך עכשיו שהוציאה משלם כשעת שליחות יד:

אלא הא דאמר רבא. לעיל בשמעתין (דף מא:):

שליחות יד אינה צריכה חסרון. דקאמר שלא תאמר שליחות יד כו':

משנה

השולח יד בפקדון.

בית שמאי אומרים:

ילקה בחסר וביתר.

ובית הלל אומרים:

כשעת הוצאה.

רבי עקיבא אומר:

כשעת התביעה.

גמרא

אמר רבה:

האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה,

מעיקרא שויה זוזא השתא שויה ארבעה,

תברה או שתייה - משלם ארבעה,

איתבר ממילא - משלם זוזא.

מאי טעמא?

כיון דאי איתה, הדרא למרה בעינא,

ההיא שעתא דקא שתי ליה, או דקא תבר לה - קא גזל מיניה.

ותנן:

"כל הגזלנין - משלמין כשעת הגזילה" (בבא קמא צג:).

"איתבר ממילא - משלם זוזא."

מאי טעמא?

השתא לא עביד לה ולא מידי,

אמאי קא מחייבת ליה? אההיא שעתא דגזלה,

ההיא שעתא זוזא הוא דשויה.

תנן:

"בית הלל אומרים: כשעת הוצאה".

מאי "כשעת הוצאה"?

אלימא: כשעת הוצאה מן העולם,

ובמאי?

אי בחסר - מי איכא למאן דאמר? והא תנן: "כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה!"

ואי ביתר - היינו בית שמאי!

מגב, אלא פשיטא כשעת הוצאה מבית בעלים.

לימא רבה, דאמר כבית שמאי?!

אמר לך רבה:

ביתר - כולי עלמא לא פליגי,

כי פליגי בחסר:

בית שמאי סברי: שליחות יד אינה צריכה חסרון, וכי חסר ברשותא דידיה חסר.

ובית הלל סברי: שליחות יד צריכה חסרון, וכי חסר ברשותא דמריה חסר.

אלא הא דאמר רבא:

שליחות יד אינה צריכה חסרון.

לימא רבא דאמר כבית שמאי?!

רַש"י

הא דאמר רבא. בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פח.).
שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוא. גבי שולח את בנו אצל חנוני דפליגי רבנן ור' יהודה ואוקי רבא פלוגתייהו בשואל שלא מדעת ואמר דלרבנן גזלן הוי ומדאוקי רבא לרבנן בהכי סבירא ליה לדידיה גזלן הוי ואהדר לאוקמי מילתיה כרבנן דהלכתא כרבים:
לימא כב"ש. אמרה:
אלא הכא בשבח גזילה פליגי. והאי חסר ויתר דמתני' לאו ביוקרא וזולא אלא במאי דחסרה דהיינו גיזות ובמאי שהותירה כגון אם נתעברה אצלו דב"ש סברי הכל ישלם כר"מ דברייתא ובי"ה כרבי יהודי' כשעת הוצאה מבית הבעלים:
דיקא נמי. דבגיזות וולדות פליגי דקתני לשון חסר ויתר ולא קתני לשון זול ויוקר:

אָלָא, הֵכָא בְּמַאי עֶסְקִינָן: כְּגוֹן שְׁטֵלְטָהּ לְהֵבִיא עָלֶיהָ גּוֹזְלוֹת.
 וּבְשׂוֹאֵל שְׂלָא מִדַּעַת קָא מִיִּפְלְגִי:

בֵּית שְׂמַאי סְבָרִי: שׂוֹאֵל שְׂלָא מִדַּעַת - גְּזֵלָן הוּא, וְכִי חָסַר בְּרִשׁוּתָא דִּידֵיהּ חָסַר.
 וּבֵית הֵלֵל סְבָרִי: שׂוֹאֵל שְׂלָא מִדַּעַת - שׂוֹאֵל הוּא. וְכִי חָסַר בְּרִשׁוּתָא דְמָרְהּ חָסַר.

אָלָא, הֵא דְאָמַר רַבָּא:
 שׂוֹאֵל שְׂלָא מִדַּעַת, לְרַבָּנָן - גְּזֵלָן הוּא,
 לִימָא רַבָּא דְאָמַר כְּבֵית שְׂמַאי?!

אָלָא, הֵכָא בִּשְׂבַח שֶׁל גְּזִילָה קְמִיִּפְלְגִי:
 בֵּית שְׂמַאי סְבָרִי: שְׂבַח גְּזִילָה דְנִגְזֵל הוּא,
 וּבֵית הֵלֵל סְבָרִי: שְׂבַח גְּזִילָה דְגְּזֵלָן הוּא,
 וּבְפִלּוּגְתָא דְהֵנִי תִנְאִי,
 דְתִנְאִי:

"הגוזל את הרחל, גזזה וילדה - משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה,
דברי רבי מאיר.
רבי יהודה אומר:
גזילה חוזרת בעיניה".

דִּיקָא נְמִי, דְקַתְנִי:
"בֵּית שְׂמַאי אֹמְרִים:
יִלְקָה בְּחָסֵר וּבִיתָר.
וּבֵית הֵלֵל אֹמְרִים:
כְּשַׁעַת הוֹצָאָה".

שְׁמַע מִינָהּ.

47. מג, ב

ר"י

"רבי עקיבא אומר: בשעת התביעה."

אמר רב יהודה אמר שמואל:
הלכה כרבי עקיבא.

ומודה רבי עקיבא במקום שיש עדים.

מאי טעמא?

דאמר קרא: **"לאשר הוא לו יתנונו ביום אשמתו"**⁹² (ויקרא ה, כד),
וכיון דאיכא עדים - מההוא שעתא הוא דאיחייב ליה אשמה.

אמר ליה רב אושעיא⁹³ לרב יהודה:
רבי, אתה אומר כן?!

הכי אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:
חלוק היה רבי עקיבא אפילו במקום שיש עדים.

מאי טעמא?

דאמר קרא: **"לאשר הוא לו יתנונו ביום אשמתו"** (ויקרא ה, כד),
ובי דינא הוא דקא מחייבי ליה אשמה.

אמר ליה רבי זירא לרבי אבה בר פפא:

כי אזלת להתם, אקיף אסולמא דצור, ועול לגביה דרבי יעקב בר אידי,
ובעי מיניה אי שמיעא ליה לרבי יוחנן: הלכה כרבי עקיבא או אין הלכה כרבי עקיבא?

אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן:
הלכה כרבי עקיבא לעולם.

מאי "לעולם"?

אמר רב אשי:

שלא תאמר: הני מילי היכא דליכא עדים,
אבל היכא דאיכא עדים - לא.

ואי נמי, דאיהדרה לדוכתה ואיתברא, לאפוקי מדרבי ישמעאל דאמר: לא בעינו דעת בעלים,
קא משמע לן דבעינו דעת בעלים.

ורבא אמר:
הלכה כבית הלל.

ומודה ר"ע במקום שיש עדים.
כמה היתה שוה ביום שגולה
וראו שגולה הימנו דמשלם
כשעת הגזילה:
מאי טעמא דרבי עקיבא. דאמר
כשעת התביעה:
דאמר קרא ביום אשמתו.
בדמים של אותו יום שהוא
מתחייב לו והיכא דתבעו והודה
דעל פיו הוא מתחייב העמדתו
בדין והודאתו הוא יום אשמתו
אבל אם יש עדים משעה שראוהו
שגולה הוא אשם לו:
להתם. לארץ ישראל:
אקיף. הרבה את הדרך וסבב
דרך ארוכה על דבר זה ללכת
דרך מעלת של הר צור מקום שרי
יעקב שם ובעי מינה מה שמע
מרי יוחנן רבו על כך כל מהלך
דרך ארוכה במקום שיש קצרה
מקיף הוא:
אי נמי דהדרה לדוכתה. להכי
אשמועינן לעולם לומר שאם
החזירה למקומה לאחר ששלח
בה יד ונשברה באונס אף בזו
הלכה כר"ע דאמר לעיל גבי גנב
טלה מן העדר צריך דעת בעלי:
ורבא אמר הלכה כב"ה. כשעת
גזילה ואנן כרבא עבדינן דהוה
ליה בתראה:

⁹² או מכל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו וחמשתיו יסף עליו לאשר הוא לו יתנונו ביום אשמתו
⁹³ תוקן על פי כתבי יד רב אושעיא. גירסת הדפוס: רבי אושעיא

48. מג, ב - מד, א

רש"י

מתני'
החושב לשלוח יד. אמר בפני עדים אטול פקדונו של פלוני לעצמי:
חייב. באונסים מהיום והלאה אם נאנס חייב באחריות:
הטה את החבית. מלתא באנפי נפשה היא:
ונשברה. לאחר זמן:
אינו משלם אלא רביעית. דשליחות יד אינו מתחייב באונסין עד שיסמוך או יגביה דהוי קנייה:
הגביהה ונטל. דהוי קנייה בהגבהה וחסרון מנטילת רביעית חייב באונסיה:

גמ'
אמר לעבדו. שישלח יד וכן עשה:
מנין. שהוא חייב:

משנה

החושב לשלוח יד בפקדון, בית שמאי אומרים: חייב, ובית הלל אומרים: אינו חייב עד שישלח בו יד, שנאמר: "אם לא שלח ידו במלאכת רעהו"⁹⁴ (שמות כב, ז).
הטה את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה - אינו משלם אלא רביעית. הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה - משלם דמי כולה.

מד, א גמרא

מנהגי מילי?

דתנו רבנן:

"על כל דבר פשע"⁹⁵ (שמות כב, ח),

בית שמאי אומרים:

שחייב על המחשבה במעשה.

ובית הלל אומרים:

אינו חייב עד שישלח בו יד,

שנאמר: "אם לא שלח ידו במלאכת רעהו" (שמות כב, ז).

אמרו להן בית שמאי לבית הלל:

והלא כבר נאמר: "על כל דבר פשע"!

אמרו להן בית הלל לבית שמאי:

והלא כבר נאמר: "אם לא שלח ידו במלאכת רעהו"!

אם כן, מה תלמוד לומר: "על כל דבר פשע"?

שיכול אין לי אלא הוא,

אמר לעבדו ולשלוחו, מנין?

תלמוד לומר: "על כל דבר פשע".

⁹⁴ אם לא ימצא הנגב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו

⁹⁵ על כל דבר פשע על שור על חמור על שה על שלמה על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים ובא דבר שניהם אשר ירשיען אלהים ישלם שנים לדעהו

49. מד, א

"הָטָה אֶת הַחֲבִית [וְנָטַל הַיָּמָנָה רְבִיעִית וְנִשְׁבְּרָה - אִינוּ מְשַׁלֵּם אֶלָּא רְבִיעִית]".

אָמַר רַבָּה:

לֹא נִשְׁנוּ אֶלָּא נִשְׁבְּרָה,

אֲבָל הַחֲמִיצָה - מְשַׁלֵּם אֶת כּוֹלָהּ.

מֵאֵי טַעְמָא?

גִּירֵי דִידֵיהּ הוּא דְאֵהֲנוּ לָהּ.

רפ"י

לא שנו. דהיכא דנטל ולא הגביה כל החבית פטור:
אלא נשברה. דאונס הוא והרי לא קנאה שיתחייב באונסין:
אבל החמיצה. פשיעה היא ומזיק בידים הוא דבשביל שחיסרה החמיצה שכן דרך יין להחמיץ בכלי חסר:
גירי דידיה אהנו לה. חצים שלו גרמו לה להחמיץ:

50. מד, א

"הגביהה ונטל הימנה [רביעית ונשברה - משלם דמי כולה]"

כ"י

דניחא ליה דתיהוי כולה חבית
בסיס להאי רביעית. שתשמר
אותה רביעית ולא תחמיץ
ולעולם שליחות יד בדבר אחר
צריכה חסרון והנוטל פקדון
ומגביהו על מנת לשלוח בו יד כל
זמן שלא חסרו אינו מתחייב
בהגבתו הואיל ולא נטלו ע"מ
לגזול את כולו אלא לשלוח בו יד
ושליחות יד בלא חסרון ליתיה
אבל יין שאינו משתמר אלא
בכלי מלא הוה ליה כמי שנטל
והניחו עם השאר להשתמר
ונעשה שואל על כל שאר החבית:
הגביה ארנקי ליטול דינר. ולא
נטל לשמואל מהו:
אבל זוזא מינטר. לבדו ולא ניחא
ליה דלהוי אינד בסיס להאי ולא
הוי כנוטל ומניח:
שאני נטירותא דארנקי. כיס
מלא נראה ומשתמר ואין נוח
להיות נאבד כדינר יחידי:

אמר שמואל:

לא "נטל" ממש, אלא פיון שהגביהה ליטול,
אף על פי שלא נטל.

לימא קא סבר שמואל: שליחות יד אינה צריכה חסרון?

אמר: לא,

שאני הקא, דניחא ליה דתיהוי הא חבית כולה בסיס להא רביעית.

בעי רב אשי:

הגביה ארנקי ליטול הימנה דינר, מהו?

חמרא הוא דלא מינטר אלא אגב חמרא,

אבל זוזא מינטר.

או דלקא:

שאני נטירותא דארנקי מנטירותא דדינר?

תיקו.

הדרך עלך המפקיד

מסכת בבא מציעא פרק ד' - "הזָהב"

רס"י

1. מד, א-ב

מתני'

הזהב קונה את הכסף. הלוקח דינרי זהב טבועים בדינרי כסף ונתן לו דינרי זהב משיכת הזהב קונה את הכסף לבעל הזהב ונתחייב לו זה משקיבל דינרי זהב לתת לו דינרי הכסף ואינו יכול לחזור בו אבל הכסף אינו קונה את הזהב שאם נתן לו דינרי הכסף תחילה לא קנה ויכולין שניהם לחזור דמטבע כסף הוי מעות משום דחריפי ליתן בהוצאה ודינר זהב אינו אלא כשאר מטלטלין ופירות ומעות אינן קונות עד שימשוך המטלטלין אבל משיכת המטלטלין קונה ואין אחד מהם יכול לחזור בו ובגמ' מפרש טעמא איכא דיליף משיכה מן התורה ואיכא דמוקי לה בתקנתא דרבנן:

הנחושת. פרוטות של נחושת: קונה את הכסף. דינרי של כסף או כל מטבע של כסף כולן טעם אחד להם מי שטבעו חשוב לטבוע הוי מעות ואינו קונה ומי שאין טבעו חשוב וחרוף הוי כפירות ומשיכתן הוא קיום דבר:

מעות הרעות. שנפסלו: **אסימון.** שאין עליו צורה פלדוין בלעו זוזים עגולין ומוכנים לצור עליהם את הצורה בחותם שקורין קוי"ץ:

כל המטלטלין קונין זה את זה. בין בתורת חליפין שהחליף אלו באלו כיון שמשך האחד קנה חברו את שלו בין בתורת דמים בכמה תתן לי את שלך בכך וכך וזה חוזר ואומר לו בכמה תתן לי שלך בכך וכך ונתרצו ומשך האחד נתקיימו הדברים והאי כל לאתווי אפי' כיס מלא מעות בכיס מלא מעות כדריש לקיש בגמרא:

יכול לחזור בו. זה וזה: **כל שהכסף בידו כו'.** פליג אדרבנן דאמרי נתן לו מעות יכול לחזור בו אפילו לוקח ואתא ר"ש למימר מוכר שהכל בידו הוא דיכול לחזור בו אבל לוקח אין יכול לחזור בו ובגמ' מפרש טעמא:

גמ'

דחריף. יוצא בהוצאה ועובר לסוחר:

כילדותיה מסתברא. דודאי כן קיבלה מרבו ר"מ שסתם משנה שלו מדאתנייה בהדה הנחשת קונה את הכסף:

אי אמרת בשלמא. הכסף קונה את הזהב אתנייה:

היינו דאצטריך למתנייה הכסף אינו קונה את הנחשת. דאע"ג דלגבי דהבא הוי פירא לגבי נחשת דלא חשיב הוי טבעא:

אלא אי אמרת כו'. והזהב קונה את הכסף אתנייה למה לי לאתנויי תו הנחשת קונה את הכסף:

משנה

הזָהב - קונה את הכסף,

הכסף - אינו קונה את הזָהב.

הנחשת - קונה את הכסף,

והכסף - אינו קונה את הנחשת.

מעות הרעות - קונות את היפות,

והיפות - אינן קונות את הרעות.

אסימון - קונה את המטבע,

והמטבע - אינו קונה את אסימון.

מטלטלין - קונין את המטבע,

מטבע - אינו קונה את המטלטלין.

זה הכלל:

כל המטלטלים קונין זה את זה.

ביצד?

משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות - אינו יכול לחזור בו.

נתן לו מעות ולא משך הימנו פירות - יכול לחזור בו.

אבל אמרו:

מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה -

הוא עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדבורו.

רבי שמעון אומר:

כל שהכסף בידו - ידו על העליונה.

גמרא

מתני' ליה רבי לרבי שמעון בריה:

"הזָהב - קונה את הכסף".

אמר לו:

רבי, שניתן לנו בילדותיך: "הכסף - קונה את הזָהב",

ותשנה לנו בזקנותיך "הזָהב קונה את הכסף"?!?

בילדותיה מאי סבר?

ובזקנותיה מאי סבר?

בילדותיה סבר: דהבא דחשיב - הוי טבעא,

כספא דלא חשיב - הוי פירא,

קני ליה פירא לטבעא.

בזקנותיה סבר: כספא דחריף - הוי טבעא,

דהבא דלא חריף - הוי פירא,

קני ליה פירא לטבעא.

מד, ב

אמר רב אשי:

כילדותיה מסתברא,

מדקתני: "הנחשת קונה את הכסף",

אי אמרת בשלמא: כספא לגבי דהבא פירא הוי, היינו דקא תני: "הנחשת קונה את הכסף",

דאף על גב דלגבי דהבא פירא הויא, לגבי נחשת טבעא הוי.

אלא אי אמרת: כספא לגבי דהבא טבעא הוי - השתא לגבי דהבא דחשיב מיניה, אמרת טבעא הוי,

לגבי נחשת דאיהו חשיב ואיהו חריף מבטעא!?